

Előfizetési ár:

Egész évre 5 frt — kr.
Félévre 2 » 50 »
Negyedévre 1 » 25 »

Községeknek, körjegyzőknek,
néptanítóknak:

Egész évre 4 frt. — félévre 2 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Kapható a kiadóhivatalban. Valentin
Károly fia, Domján I., Engel Lajos,
Greiner Lipót kereskedésében és
Tausz Vilmos dohányüzsdéjében.

PÉCS

POLITIKAI VEGYESTARTALMU HETILAP.

Hirdetéseket

elfogad a kiadóhivatal (lyceumi
könyvnyomda), hol mindenkor a
legjutányosabb árak szabotnak.
Minden biktatott hirdetés után
30 kr. bélyegdíj fizetendő.

Nyilttérben egy sor 10 kr.

Kéziratok

a szerkesztőségbe (lyceumi könyv-
nyomda) küldendők.

Megjelenik hetenként kétszer. Szerkesztőség és kiadóhivatal: lyceumi könyvnyomda. Kéziratok nem adatnak vissza.

Elő Isten! adj hazánknak
Jó s balsorsban nagy királyt,
Hősi sarjat ősapánknak,
Kit szerencse karja áld.
Kik könyűtől, vértől ázunk,
Békén, háborún fohászunk:
Tartsd meg Isten a királyt!

Fel ha lépsz Sziget falára,
Mit leront a sors vakon,
Meváltásod véres ára
Irva van a multakon;
Zúg minden hab a Dunában,
Zeng minden kő e hazában:
Tartsd meg Isten a királyt!

Nézz körül kies hazádban,
Halld, mit zengnek a dalok?
Hogy keltében és nyugtában
Honfi-szív érted dobog!
Vésve van e nép szívébe,
Vérrel írva ezredéve:
Tartsd meg Isten a királyt!

Sajó, Mohács, Nándor, Várna,
Mind, mi sujta oly balul,
Mintha föltámadást várna,
Hogy a holt is megmozdul,
Mint ítélet trombitája,
A romokból azt kiáltja:
Tartsd meg Isten a királyt!

Áll Budának ősi tornya,
Benne István jobbja él,
Mintha Isten ujjá volna,
Mely népéhez így beszél,
Nagy csodául nemzetének,
S szájról szájra száll az ének:
Tartsd meg Isten a királyt!

Lesz idő: a sors viharja
Összeesap fejünk felett,
Hogy vad árként elsodorja
E maroknyi nemzetet,
S hol országok romba dőlnek,
Nyilt sirján a temetőnek:
Tartsd meg isten a királyt!

Vagy ha veszni kell e vérnek
S mint a kéve szertehull,
Akkor is még visszatérnek
Gyászos sírhalmaikbul,
És a visszajáró lélek,
Zengje népek Istenének:
Tartsd meg Isten a királyt!

Élő Isten! adj hazánknak
Jó s balsorsban nagy királyt,
Hősi vért az ősi háznak,
Kit ez árva nemzet áld;
Kik ezer bajjal esatázunk,
Halld meg reszkető fohászunk;
Tartsd meg Isten a királyt!

Dr. Rézbányay József.

A KIRÁLY PÉCSETT.

Székesegyházunk fölszentelésének ünnepe az öröm és boldogság ragyogó napját derítette reánk. Örömünk, boldogságunk érzete teljes és határtalan, mert e magasztos ünnepre, mely egyházmegyénk évkönyveibe arany betűkkel van bejegyezve, Felséges urunk s királyunk tette föl a koronát, legmagasabb látogatásával szerencsétlvetve városunkat.

Ünnepélyes érzelmek között, az apostoli királyt megillető fényben és pompában fogadjuk a Felséges Urat, jól tudva, hogy Szt. István birodalmának minden polgára reánk irányozza e nagy napon tekintetét és érezve, hogy, bár megbízatást nem kaptunk, mégis a magyar nemzet képviselői, szószólói vagyunk, melynek minden tagja alattvalói hódoló hűséggel, a tisztelet és hála rajongásával, a szabad nemzet szabad polgárának lángoló lelkesedésével van eltelve királyunk fölkent személye iránt és Pécs városa, mely a vész napjaiban mindenkor oly méltón teljesítette a haza iránt kötelmeit, most, midőn a magyar nemzet hódolatát, tiszteletét, szeretetét kell tolmácsolnia jóságos, bölcs és igazságos nagy királya iránt, — erejét, lelkesültségét, hivatását hatványozva érzi és ez érzelmektől hevülve Pécs sz. kir. város polgársága egy szívvel lélekkel kiáltjuk: Éljen a király!

„Éljen a király!“ Ez óhajítás van bevésve minden magyar szívébe, e fohász száll minden magyar kebléből a királyok királyához, ez üdvriadal harsog Kárpátoktól az Adriáig minden magyar ajkáról, mert érezzük, mert tudjuk, hogy nemzeti létünk örökre összeforrott a királyság eszméjével, melynek erőssége, fénye, dicsősége nemcsak nemzetünk dicsősége, fénye és erőssége, de jövőndő boldogulásunk előfeltétele és biztosítéka is egyuttal.

A rajongásszerű áhitatot, melylyel a nemzet minden igaz fia Szt. István megszentelt koronája: vérral szerzett és az ősköztől örökben kapott szabad alkotmányunk symboluma iránt viseltetik, átszarmaztatjuk e szent jelvény fölszentelt hordozójára: I. Ferencz József Ő Cs. és Apostoli Királyi Felségére, ki azt ez előtt 24 évvel, épen Szt. Iván havában a nemzet örömrivalgásai között tette föl-kent fejére, melynél nemesebb főn az sohasem nyugodott és aki 24 év óta a tények szakadatlan láncolatával bizonyi-

totta be hálás nemzete és a nagy világ előtt, hogy nemcsak uralkodói jogánál, de fejedelmi nagy erényeinél fogva is méltó a királyi koronára, melynek hatalmát népe boldogítására fordította, melynek kötelmeit szent esküjéhez hiven teljesítette, melynek fényét, dicsőségét öregbítette.

Hódoló hűséggel járulunk Ő Felsége elé, ki városunkat abban a kegyben részesíti, hogy őt vendégünkül van szerencsénk üdvözölhetni ismételtlen immár harmadizben. Férfikora hajnalán, a szabadságharc lezajlása után érte városunkat az első látogatás kitüntetése. Akkor is volt pompa, hódolat és ünnepi fogadtatás. De mily különbség az akkor és a ma között. E két időpont között egy emberöltő mult el, melynek viszontagságos labirinthjében király és nemzet egymásra találtak és kölcsönösen megértve nemes szívök verését, egybeforrtak szeretetben, ragaszkodásban, egymásban ismerve föl legfőbb erősségöket és támaszukat, mely legyen örök, mint ama kőszikla, melyre az egyház építettet.

És 10 év előtt? Azóta egy szép, egy mondhatatlan édes reménnyel lettünk szegényebbek. Dicsőségünk, jövőndő reménységünk koronája porba hullott! De a vesztesség nagysága, a nemzeti gyász tisztító tüze csak fokozta, még bensőbbé, általánosabbá tette a magyar nemzet szeretetét, hódolatát, rajongását bölcs és nagy királya iránt, kinek boldogságáért buzgó imádság epedez a magyar nemzet millióinak ajakán, melynek minden egyes tagja fiui hódolattal és odaadással viseltetik a „Haza Atyja“ iránt, kinek hívó szózatára, trónja védelmére mindannyian készek vagyunk vérünket, vagyonunkat a haza oltárán föláldozni.

Ez érzelmektől áthatva, az egyház magasztos ünnepén Pécs sz. kir. város hálás polgársága Isten áldását kéri királyi vendégére: I. Ferencz József Ő Cs. és Apostoli Királyi Felségére, Felséges nejére: Erzsébet királynőre, úgy fenséges családjára és boldogan, hogy Felséges urunkat körünkben üdvözölhetjük, e királyi látogatással osztályrészünkül juttatott kitüntetést átértve és érezve lelkesülten kiáltjuk:

„Éljen a Király!“

Feiler Mihály.

HYMNUSZ.

Engedezzünk áhitattal hő imát:
Övjad Isten, áldjad Isten a Királyt,
Üdv köritse homlokán a koronát,
Melynek fénye tette nagygyá e hazát.

Ősi hűség fűzi Hozzá népeit,
Hűn megosztják bánatát és örömit,
Érte bátran minden honfi sikra száll,
Hisz vezérünk s apostolunk a Király.

Ezer éve él e földön a magyar,
Szent e föld itt, mennyi dicső hőst takar,
Rátanítja a magyart a multja már:
Összetartva nagy a nemzet s a Király!

Kérünk Isten, áraszd rájuk szent kegyed,
Boldogítsad a Királyt és nemzetet,
Hogy ne lenne sorsuk sohse mostoha,
Míg felettük fénylik a szent korona.

Bolgar Kálmán.

A király a magyar népmesékben.

Népmeséink nagy szeretettel foglalkoznak a királylyal, ennek családjával és viselt dolgával. Alig van mese, hol a király ne szerepelne. A magyar nép egyszerű, természetes és józan észjárása nyilatkozik az efajta népmesékben is. — Királyát könyörületes szívűnek tartja, ki a szegényt megszanja, igazságosnak, ki az ártatlant megvédi és a bűnöst sújtja; vitéznek és bátornak, ki a legnagyobb veszélynek is merészen szembenéz.

A mesevilág királya rendszeren nagy fényben és pompában él. A nép el sem képzelheti királyát 12 kontingációs residencia nélkül. Palotája nem is készülhetett másból, mint aranyból, a mely rendszeren kakassarkon szokott forogni. Csakugy vajakál a mesekirály aranyban, gyémántban, ezüsten! Nem csoda, ha aranzsörű, gyémántpatkós 6 lovon jár és kalapja mellett is gyémántbokrétát hord. Ezekre menő vitéz áll rendelkezésére. Háborujából rendszeren nagy örömmel és diadallal szokott hazatérni.

A mesekirály családi élete mintaszerű. A család vagy 3 fiúból, vagy 3 leányból áll. A királyfiuk közül rendszeren a legkisebbik a legszebb; a legjobb és a legszerencsésebb. A királylányok oly szépek, hogy „a nap is megáll haladtában az ablak felett”, hogy szépségüket csodálja. Gyakran aranyhajuk van. Sokszor a nap, a hold vagy a csillag ragyog homlokukon.

Nagy szeretettel csüng a király gyermekein. Vigasztalhatatlan, ha valamelyiket baj éri. Ilyenkor semmiben sem leli gyönyörűségét. „Mit ér akkor neki az oktalan nagy ország, mit a nagy sereg cifra katoná, ha nem lesz az ő halála után, a ki azokat komandérozza?” (Benedek E. Székely tündérország.)

A mesebeli királyfiuk pedig igen gyakran okoznak atyjuknak szomorúságot. Alighogy felesperednek, azonnal világot mennek próbálni. Hiába tartoztatja őket, nem hajtanak szavára. Ilyenkor sok ezer vitézből álló sereget akar velök adni, kik éjjel-nappal vigyázzanak rájuk (Gaal IV.), de ők rendszeren nem fogadják el. A két legnagyobb fiu csak két szép paripát kér, míg a legkisebb rendszeren a legszebb és legesnyább lovat kéri és azt a

kardot, mely évek óta rozsdásan hever a padlason (Gaal IV.). Jól tudja a legkisebb, hogy a legesnyább ló táltosló és a legrozsdásabb kard fogja a 9 fejű sárkányt egy csapásra levágni!

Megtörtéink az is, hogy a király maga küldi fiait a nagy világba. Ilyenkor azonban ki akarja őket próbálni. Vagy vitézségükben akar gyönyörködni, vagy szeretetüket akarja próbára tenni.

Ki ne ösmerné azt a mesekirályt, kinek egyik szeme mindig sirt, a másik meg mindig nevetett? Mennyi veszéllyel kell a legkisebb fiúnak megküzdnie, míg az élet vízéből egy korsóval hoz, melyből atyja meggyógyul?

Ilyen „áldott jó fiu” nem ritka a mesevilágban. Így Merényinek „Sajóvölgyi népmesék” I. kötetében egy olyan királyfiúról van szó, „kiről még az irigyei is csak jót tudtak mondani, de szerették is őt úgy, mint a galamb a tiszta buzát, vagy még ennél is jobban: ezért a királyfinak, a miért oly jó szíve nem volt, egyéb titulája, mint a „jó fiu”. Még a rezidenciában is Jó-fiu néven szólították.”

A legjobban dédelgetti azonban a nép a mostoha királyfiut. E tekintetben példátlanul áll a meseirodalomban „a gonosz mostoha” című népmese. Mily megragadó e mesében a királyfiucskák vonzalma meghalt édes anyjuk iránt! Az egyszerű, nemes paraszt szív érzelmei túlkörözödnék e mesében vissza. Mily megható e mesében a király fájdalom, midőn a háborúból nagy diadallal hazajött és fiacskáinak mostohájától megtudja, hogy azok meghaltak. A nép öröme is rögtön elnémult:

Eihallgatnak a trombiták.
Eszéled mind a tenger nép.
Jajjá válik a sok „éljen”.
Jaj, a király búsol mélyen +
(Gyulai: a gonosz mostoha.)

A legtöbb baja van azonban a mesekirálynak leányával! Neki is szüntelenül az a gondja, hogy kihez adja férjül leányát. Rendszeren olyan kéri meg, ki nem hozzá való. Ilyenkor 3 nehéz próbát kell az illetőnek kiállnia. Ezek a próbák tiszta lehetetlenségek! De a mesebeli ifju előtt nincs lehetetlenség! Akár

aranyhidat, akár gyémántszigetet, akár aranyfüget, aranykörtét termő fákat kell 24 óra lefolyása alatt a királykisasszony kezéért előteremteni: az mind könnyen megtörténhetik. Rögtön kész egy-egy tündérke, vagy tömérdek állatocská segíteni a szerelmes ifjut. Persze a királykisasszony e próbák kiállása után szívesen megy az ifjuhoz.

A legérdekesebb az efajta mesék közül „a szegény ember” című. (Merényi Sajóvölgyi népmesék II. köt.) — E mesében a király a legjavában mulat „midőn egy nagy peacesés levele érkezett, mit, midőn elolvasott volt, elsápadt, elkékült; mert abban meg volt írva, hogy a török tatár nagy haddal közeledik az ország felé, tüzzel-vassal pusztít s még az ártatlan siró-rívó portékának sem kegyelmez, még azt is kardéltre hánýja, vért a föld iszszá, husát a kutyával eteti.” — Így lett a nagy vigasságból nagy szomorúság, de ekkor előlépett a szegény ember s azt kéri a királytól:

— Fölség! hogyha meg nem sérteném, nem felelné egy kérdésemre?
— S mi lenne az szegény ember?
— Nem mondaná meg nekem, hogy az imént a nagy peacesés levélnek olvasására mért halványodott el oly nagyon?

Erre a király elmondta a levél tartalmát.
— S mi lenne annak a jutalma, kérdé a szegény ember, ki az ellenséget egy maga kiűzné az országból?

— Arra bizony, válaszolt a király, nagy jutalom és tiszteesség várákokozék; mert ha két fia volna, két leányának adnám hozzájuk.

— No hát majd kiűzöm én az ellenséget egyes-egyedül.

De a király nem bizott benne, azért maga is kiment az ellenség elé. — De egyszerre csak kiállott a szegény ember a tábor közé s csak a botjának parancsoltá:

— Üsd-ved édes botocskám!
S az egész török tatár tábort úgy össze-vissza verte, hogy életben csak egyetlenegy embert hagyott himmondanak. A király pedig a szegény ember 2 fiát boldoggá tette.

Körösi Henrik.

Éljen a király.

királyért, a hazaért,
Az imádott szabadsáért
Buzduljunk imára!
A kiért mi talpon állunk,
Tartson Isten jó királyunk,
Magyarok királya!
Szív dobogja, zengje száj:
Éljen a hon, a szabadság,
Éljen a király!

Mint a szikla, álljon trónja,
A dicsőség fénybe vonja,
Az igazság védje!
Egy életünk egy halálunk,
Ellenével szembe szállunk,
Ő értünk, mi érte.
Szív dobogja, zengje száj:
Éljen a trón, a szabadság,
Éljen a király!

Koronája messze földön
Drága gyönggyel tündököljön,
A hűség gyönggyével.
A király a nép szívében,
Ha a nép is az övében,
Mig javaért ég el.
Szív dobogja, zengje száj:
Éljen a hon, a szabadság,
Éljen a király!

Budavárán zászlónk lengjen,
Mátyás lelke ott lebegjen:
A király a népért!
Kéznek, éznek jó gyümölese
Csüremeiket színg töltse,
Lant hevüljön szépért!
Szív dobogja, zengje száj:
Éljen a hon, a szabadság,
Éljen a király!

Áldd meg Isten koronánkat,
Áldd meg édes szép hazánkat,
Áldd meg Árpád népét!
A boldogság s hír sugára
Unokáról-unokára
Hintse büszke fényét!
Szív dobogja, zengje száj:
Éljen a hon, a szabadság,
Éljen a király!

Sántha Károly.

KIRÁLY-HYMNUSZ.

Zengje nyelvünk, zengje hő dalunk
A királynak dicső, szent nevét.
Arte kérje lelkesült szavunk
A trónok hatalmas Istenét:
Engedd nagy Isten, e világ mig áll,
Eljen a magyar apostol-király!

Legyen igaz, jóságos atya
Hogyha béke áldja nemzetét,
S erős, ha majdan száll a harcba,
Hogy babér övezze szent fejét!
Legyen része dicsőség — diadal,
Ezt zengje folyton ajkunkon a dal!

Légy hatalmas, oh magyar király,
Nagyságodat csodálja a föld...
Ott heverjen mind lábaidnál,
Mit ős-jogon trónod örökölt.
Boldog néped a századokon át
Ragyogni lássa kettős koronád!

Isten! magyarok nagy Istene!
Egy hű nemzet borul im Eléd:
Fent a dicsőültek szelleme,
Itt a nagyratörő nemzedék,
Összetett kezekkel kiált:
Nagy Isten! áld meg a magyar királyt!

Jozgits János

plébános.

A királylátogatás programja.

Érkezés: Vasuton, Barcs felől, f. hó 21-én reggeli 7 órakor.

Ő Felségét a vasuti indóházban a ft. egyházmegyei hatóság, a katonai és honvéd tisztikar küldöttsége, az összes helybeli polgári hatóságok fejei, az ünnepély rendezésére alakított központi és fogadó bizottságok tagjainak élén főispán úr ő méltósága Baranyamegye és Pécs szab. kir. város közönsége nevében hódolattal üdvözlöi; a mi után a várótermen át a bevonulás veszi kezdetét.

A bevonulás az indóházi és országúton, úgy az Irgalmas-utcán át a Széchenyi-téren lévő diadalkapuig a következő sorrendben történik:

Legelől az indóházi uton **Ő Felségét** váró népbandérium indul meg.

Ezután jönnek:

A polgármester és a rendőrfőkapitány fogata;

Baranyamegye és Pécs sz. kir. város főispánjának fogata;

Ő cs. és apostoli királyi Felségének fogata;

a legmagasabb udvarhoz tartozók fogatai;

a főtisztelendő egyházmegyei hatóság és

a katonai, úgy a honvéd tisztikar küldöttségeinek fogatai;

a hatóságok főnökeinek fogatai;

a központi és elfogadó bizottságok fogatai.

A városi tanácsház előtt felállított diadalkapunál a menet megáll s itt **Ő Felsége** előtt a városi polgárság nevében a polgármester hódolatát fejezi ki.

Ezen diadalkapunál elhelyezvük:

A pécsi jótékony és izraelita nőegyletek, úgy a vörös-kereszt-egylet m. t. hölgytagjai a kétoldalon felállított „tribünökon”.

A rendező-bizottság által kijelölendő helyeken: a városi képviselő-testület és a városi tisztviselőség, élén a helyettes polgármesterrel; Baranyamegye küldöttsége, a kir. tábla, kir. törvényszék, kir. ügyészség, járásbíró, a pénzügyi, posta-távírdai igazgatóságok, a közüti kerületi és kataszteri felügyelőségek, a kir. államépítészeti hivatal, valamint az ügyvédi, közjegyzői, kereskedelmi és ipar-kamarák küldöttsége; továbbá: a püspöki joggyeumi és közé-

iskolai tanári kar, a kir. tanfelügyelőség s a tanítótestület, a joggyeumi hallgatóság, a különböző hitközségi küldöttségek, a vasuti és Dunagőzhajózási, bánya, úgy a helybeli pénzügyi tisztség, a Nemzeti és Polgári Casino, a pécsi dalárda, a pécsi ipartestület s egyéb egyletek és társulatok küldöttségei.

A diadalkapu baloldalán fenntartott külön helyen a vidéki törvényhatóságok küldöttjei foglalnak helyet.

A diadalkapu mindkét oldalán fehér ruhás hölgyek várják **Ő Felségét**. A tanuló ifjuság a kir. táblai épülettől a püspöki palotáig fog két oldalról elhelyeztetni.

A polgármesteri üdvözlét után a menet az előbbi sorrendben a diadalkaput átvonul és a zászlós árcsokok által jelzett irányban halad a székesegyházi plébánia előtt felállított diadalkapuig. A banderium a sétatér keleti sarkán áll fel s ott marad addig, míg **Ő Felsége** és kísérete elvonul. — A boltíven át legelől a polgármester és a főispán, ez után pedig **Ő cs. és apostoli kir. Felsége** és legmagasabb udvarához tartozók fogatai hajtának csak át, a többi kíséret pedig a fogatokról leszáll és gyalog kíséri **Ő Felségét** a püspöki székházig (a fogatok a Káptalan-utcában állanak fel a Troll-féle ház előtt), a hol **Ő Felségét** a megyés püspök Ő Excellenciája üdvözlöi, jelenlétén ott az egyházi és világi méltóságok, a papság, katonaság és honvédség képviselői.

Ugyanott lesz a dísz-század is felállítva. 8 órakor csendes mise lesz a püspöki kápolnában.

9 órakor a **tisztelgések** veszik kezdetüket a következő sorrendben:

1. Miniszterek.

2. Udvari méltóságok, titkos tanácsosok, kamarások, asztalnokok, vagy együtt, vagy a titkos tanácsosok külön, esetleg a két utóbbi együtt, a mint rendeltetni fog.

3. Római kath. papság, ideértve a szerzeteseket is, Dulánszky Nándor püspök vezetése mellett.

4. Református egyház, vezetve Szász Károly püspök által.

5. Evang. egyház, vezetve a rangban legidősebb esperes által.

6. A héber hitfelekezet, vezetve dr. Perlis rabbi által.

7. A cs. és kir. katonaság és m. kir. honvédség.

8. Az összes törvényhatóságok, Baranyamegye és Pécs szab. kir. város főispánjának; Kardos Kálmán vezetése mellett.

9. A kir. tábla és az összes bírói személyzet, vezetve a tábla elnöke: Blaskovich István által.

10. Verőczemegye és Eszék sz. kir. város küldöttsége Pejacevich Tódor főispán vezetése alatt.

11. Az összes államhivatalnokok bemutatása Kardos Kálmán főispán által.

12. Az összes tanári testület, Spitzkö Lajos kir. főigazgató vezetése mellett.

13. Az ügyvédi kamara, Erreth János elnök vezetése alatt.

14. A kir. közjegyzői kamara.

15. A kereskedelmi és iparkamara.

A tisztelő küldöttségek összejöveteli helyül a belvárosi községi fiu-iskola zeneterme jelöltetik ki, a honnét történik megfelelő időben a legmagasabb udvari szállásra való kivonulás.

Délután 2 órakor **Ő Felsége** megtekinteni kegyes leend:

1. A **székesegyházat**; innét:

2. a Seytovszky-téren, Radonay-, Báthory-Atilla- és Makár-utcán át az ugynevezett „Krajczáros” katonai laktanyát. Itt az üres fogatok ezen laktanya makár-utcai főkapujától a Rökus-utcán át a kaszánya-utcai alsó kapuig haladnak s ott várnak.

3. A kérdéses laktanya megsejtelése után **Ő Felsége** és kísérete a siklósi országoton és a Légszeszgyár-utcán át a Fejérváry-utcában levő **honvéd-laktanyába** hajt s azt szemléli meg **Ő Felsége**.

4. Ezután a Légszeszgyár-utcán és a siklósi országoton, úgy a Háltéren és Fördő-utcán át a Nepomuk-utcában levő **kir. törvényeségi épület** főbejárata előtt állandanak

meg a fogatok és megtekinti **Ő Felsége ezen új épületet is.**

5. Ennek befejeztével: a Nepomuk-utczán és Széchenyi-téren át vonulva, a *kir. tábla épület megtekintése következik*, itt a kocsi fordulnak a Fő-téren, Irgalmas-utcán, a belvárosi országoton a *polgári kórházhoz*; innen a Scitovszky-téren keresztül, a Báthory- és Radonay-utcán át a *katonai kórházhoz*, innen a kocsi fordulnak Báthory, Radonay, sétatér, Iskola-utca, Fő-tér, Mária, Bástya, Sörház, Kálvária, Mindenszentek, Tettye-utcán át, a *Tettye s legmagasabb megjelenésére méltatja ő Felsége a népiünnepet*, hol a Mecsek-egylet elnöke: Kardos Kálmán főispán fogadja a Felséges Urat és innét legmagasabb udvari szállására vissza vonul.

Este 1/2 9 órákor indul a fátylós menet a városi tanásháztól egyenlően szétszétva, egyik rész a Széchenyi-téren és Iskola-utcán, a másik rész pedig az Apáczta-utcán át a sétatér elé, a hol egyesülvén, a pécsi dalárda és zenekar vezetése mellett a rendezők által kijelölt módon felállnak a fátyla- és lámpionvívők.

Pontban 9 órákor a pécsi dalárda és a katonai zenekar alkalmi darabokat ad elő, minek végeztével a székesegyházi plébániai épület boltívén át a menet az Iskola-utczába s innét a Széchenyi-térre vonul, a hol a katonai zenekar esti 10 óráig játszik.

Ő Felségének megtekinteni méltóztatik a kivilágítást: a sétatéren, Iskola-utcán, Széchenyi-téren, Irgalmas-utcán, a Majláth-téren, innét a Fürdő- és a Nepomuk-utcán, a Fő-téren levő diadalkapún át, Király-, Sörház és Mária-utcákban s vissza vonul ismét az Iskola-utcán keresztül a püspöki palotába.

A Majláth-téren levő *izraelita imaház* at ez alkalommal **Ő Felsége** belől is megtekinteni kegyeskedik.

Ő Felségének ezen sétakocszás alkalmával udvari környezete, püspök úr **Ő Excelenciája** és főispán úr **Ő** méltóságán kívül a polgármester, rendőrfőkapitány, a központi- és fogadó-bizottságok képezendik kíséretét.

A püspöki székház környékén 10 órákor **Ő Felsége nyugalmára való tekintetből minden zaj beszűntendő.**

Másnap reggeli 7 órákor Málom községe felé katonai szemle tartatik, a hová **Ő Felsége** s kísérete az Iskola-utcán, a Széchenyi-téren, az Irgalmas-utcán és Siklósi-országoton, úgy a Sätortáboron keresztül vonul ki s ennek befejeztével ugyan a Sätortáboron és a Siklósi-uton, valamint az Irgalmas-utcán, a Széchenyi-téren és Iskola-utcán át vonul vissza udvari szállására.

Déli 12 órákor történik — az udvari szállásról — a *felszentelt székesegyházi* templomba az ünnepélyes bevonulás, a hol *szent mise és TeDeum* tartatik.

Ezen nap a székesegyházi térre a közönség csak is belépti jegy előmutatása mellett bocsájtatik be s a templomba csak is azok mehetnek, — kik erre külön belépti jegyet nyerneek.

A belépti jegyen a megjelenés ideje közölve van, a melynek lefolyta után az sem bocsájtatik a templomba, a ki erre már előzőleg jegyet is nyert.

A belépti jegyek a székesegyházi plébániai épület földszintjén f. hó 19-ikén délutáni 3—5 óra közt és szombatn délelőtt 9—12 és délután 3—5 óra között szolgáltatnak ki.

Délután 2 órákor következik a káptalan utcán át az *egyházi zenedének* megtekintése, mely alkalommal a fogatok a Szepessy utca északi részén levő főbejáratnál állanak meg.

Ennek befejeztével:

A Káptalan utcán át a fogatok a *szent Ferenczrendű bosnita szerzetesek nevelő intézete* elé vonulnak, mely intézetet **Ő Felsége** szintén látogatására méltat.

Ezután a Káptalan utcán vissza — a sétatér mellett — az Iskola utcán keresztül a *Litke-féle pezsgőgyár* elé történik a vonulás, a hol **Ő Felsége** és kísérete leszáll s az említett gyárat meg szemlélni kegyeskedik; — innét az Apáczta utcán, Széchenyi-téren, Király- és Felsőmalom utcán, országoton és Pálya-utcán keresztül, a *Zsolnay-féle majolika-gyárnak* meg szemlélésére vonul ki **Ő Felsége** és kísérete, — a honnét a legmagasabb udvari szállásra való visszatérés — a Pálya-utcán, országoton, az Irgalmas-utcán, Széchenyi-téren és Iskola-utcán át fog történni.

Este 6 órákor ugyanazon uton, melyen a bevonulás történt, utazik **Ő Felsége** Fiuméba, a mely alkalommal a bevonulásnál megállapított sorrendben vonul elől a banderium s állanak fel a diadalkapunál a hatóságok és testületek.

Az indóházban ez alkalommal a ft. egyházmegyei hatóság, a katonai és honvéd tisztikar küldöttsége, az összes helybeli polgári hatóságok fejei, a központi és fogadó bizottságok jelenlétében főispán úr **ő** méltósága Baranyamegye és Pécs szab. kir. város közönsége nevében bucsubeszédet intéz **Ő Felségéhez.**

„Isten hozza a koronás királyt és éltesse nemzetünk javára legmagasabb családjával együtt boldogan, soká, igen soká!”

Hadd tudja meg a király is!

— Genre. —

si szokás, hogy a magyar
Nem hagyja az igazságát,
Egy kakasért elpereli
Lovát, ökrét, kertjét, házát.

Pál gazda is összetűzött
Egyik derék szomszédjával,
Mert átlépte a portáját
A háztető csurgojával.

„Megkövetem az urakat...
Huzza a szót, himez-hámoz...
Nem nyugszom meg, nem még most se:
Főllebbezek a királyhoz!”

A szomszédház födeléről
Az esővíz reá szakad,
Mossa, veri háza falát,
Mind lehámlik a vakolat.

Uccu neki, perre mennek,
A per patvar évekig tart;
De engedni a jussából
Ki látta az igaz magyart?...

„Főllebbezek a királyhoz!
Mert könyörgöm, azt kívánom:
Hadd tudja meg a király is,
Hogy nekem van igazságom!”

Végre a fő törvényről is
Megérkezik az ítélet,
Kimondják a szentenciát —
A nyertes fél Pál gazda lett.

Azt hiszik tán megnyugodott
Hogy javára dült a per el?...
Szó sincs róla, ökegyelme
Főlebb viszi, tovább perel.

Várady Ferenc.

ÓDA

a pécsi székesegyház felszentelési ünnepélyére.

Mester! mehetsz aludni.*) Kész a mű,
És mint az Úr csodái, tiszta, hű,
Vonjátok félre a nehéz lepelt,
Hadd lépjen már elő az ünnepelt.
Üdvözlégy Isten fölszentelt laka,
Mít hit, remény önváruul raka,
S kilencszáz éves multunk tép vala,
A halhatatlanságnak záloga!

Egy ezredévi munka újra kész,
S tekintetünk a messze multba vész . . .
Ezrek szemébe ma örömkönyült,
Holott milliók keserve megkönnyült.
Uram! foglald el földi székedet,
S ha tán e hűtlen nemzet elfeled,
De visszatérve, kegyelmet esdve itt,
Feledd, irgalmas Isten, bűneit!

Ha pártviszály dúl, ellen tör reánk,
Pusztít a vész, vagy hadba indulánk,
Ha fegyverét élédbe rakja le,
Hallgasd meg őt, népeknek Istene!
Ki messze földről elzarándokol,
Ki roskadoz a sors esapásítól,
Siratja ifju tévedéseit . . .
Oh! Istenem hallgasd meg könnyeit!

S Te nagy Maecenas! népünk csillaga,
Ki nap terhét viselte egymaga,
Kit Szentlélek adott Apostolul,
Kinek szemébe forró könyv tólu, —
Ne hulljon könnyed mult keserveiért,
Hazánk s a kor megadja a babért,
Neved idők homályin átragyog,
S visszhangozzák majd késő századok!

Mester! mehetsz pihenni. Kész a kép . . .
Egy ezred év, mely itt élénkbe lép.
Mít egykor alkotának ősapák,
Méltó utódok újra alkoták.
Üdvözlégy, Isten fölszentelt laka,
Mít hit, remény szent fészkeül raka,
S kilencszáz éves multunk tép vala,
Egy szebb jövőnek fényes záloga!

Dr. Rézbányay József.

A NAGY MŰ MEGTEREMTŐJE, DR. DULÁNSZKY NÁNDOR

PÉCSI MEGYÉSPÜSPÖK,

Ő Felsege a király valóságos belső titkos tanácsosa, a Ferencz József jeles rend nagykeresztese, a hittudományok bekebelezett tudora, a műemlékekre felügyelő bizottság tagja, az irodalom és szépművészetek lelkes barátja és párfogója, stb. stb.

A nagyok alakját lerajzolva látni lélekemelő, de a nagy férfiú vonásait megrajzolni nehéz. Ki pillant be a lélek belső világába?

Ki tudja, a nagyokat minő nagy elvek vezetik? S a profán tömegnek oda vetni egy szent nevet, a melyhez egy felszázadnak sikereiben és diadalmakban gazdag történelme fűződik, kegyeletlen és hűtlen árulás.

De a harc után megkoszorúzni a hőst és a lantnak húrjára venni a bajnokot, hazafiás és méltó vállalkozás. A köteles elismerés hangját szólaltatja meg a hálás kegyelet és a méltó köszönet adóját rója le a felbuzduló nemzedék.

Kész örömmel teszszük le a koszorut a nagy pásztornak lábai elé!

Vagy tizenkét év előtt Budapesten, egy köpenybe burkolt alak igyekezett a Dunapart felé; utána egy idősebb egyházi férfiú sietett, iparkodván őt elérni.

— Adjon Isten! — öcsém uram! — kiált az utóbbi.

A megszólított könnyed méltósággal és szeretetreméltó arccal viszonozza az üdvözlőt.

— Hát kihez vagyon szerenesém? kérdi ismét az idősebb.

— Reverendissime! én pécsmegyei pap vagyok — szolt magas eleganciával és szerényen a kérdezt. — Ugy hiszem Molnár János ő nagyságához van szerenesém — folytatja tovább.

— Igen, én az vagyok. Hát kegyed . . . ?

— En Dulánszky . . .

— Ah! bocsanat, Méltóságos Uram, nem ismertem meg, — úgy beburkolozott és olyan fiatal —

A főpap pedig egészen boldognak érezte magát, hogy ilyen

sikerült napja volt. S ez jellemzi a nagyokat. Szeretnek kisebbnek látszani a valónál.

De vonjuk félre egy pillanatra a nagy férfiú gyermekkoráról a lepelt s szálljunk vissza lélekben a multba.

Dulánszky Nándor született 1829. okt. 19-én Esztergomban. Már születése is jó omennel birt. Minden körülmény oda mutatott, hogy e gyermekben legtöbb öröme lesz szüleinek. Nem volt az első, de kezdettől fogva a legkedveltebb fiú. Vallásos érzületű szülői már születésekor lemondottak azon előjogokról, hogy számára a családban hagyományos nevek közül választsanak; a fiu születése napja védőszentjének nevét kapta a keresztségben. És a ki már korán az ég által nagy dolgokra lón kiszemelve, a család szük körében is feltűnt testvérei között. Többször említik, hogy határozottságával, mint nagylelkűségével szülőit nem egyszer már gyermek-korában meglepte és a legkomolyabb dolgokban, testvérei, sőt szülői előtt bizonyos tekintéllyel birt. Mivel a tanulásra nagy hajlama volt, kiképeztetésére nagy gondot fordítottak.

Iskoláit Esztergomban végezte. Csakhamar elvált, hogy ő bir a családban legtöbb talentummal, és a mennyire fölülmúlták őt többi testvérei erős fejlett testalkatukkal, annyira kiemelkedett a kisebb termetű, vékony, szelid és okos Nándor lelkihetségei tekintetében a többi közül, s csakhamar nemcsak nagyszülőinek, a kik rendszerint a kellemes arcot és modort tekintik, hanem magának a családnak és testvéreinek is kedvence lón. E családban, a melyben különben az Isteni félelem, vidámság, vendégszeretet oly áldásosan uralkodott, ismeretlen volt Jakob fiainak vetélykedése és irigykedése egymás között. Habár testvérei jól látták, hogy Nándor minden tekintetben kiváltságolt és az általános kegyelt, távolról sem kárhoztatták az egiptusi József sorsára, sőt féltve őrködtek felette, a mi az életben ugyancsak ritkán fordul elő. Mellette még egy nővére, a szelid, bájos Riza, részesült ily kiváló figyelemben, a ki azonban legszebb virágkorában elhalt.

Bizonyítványai mindig a legjobbak voltak, és nem csupán a családi körben, de sokkal szélesebben is kezdett szállongani felőle a jóslat, hogy Nándorból kiváló ember lesz. Atyja, a jókedvű, s minden ízében magyar gazdatiszt, a ki előbb nevelő, majd uradalmi tiszt lón a Sándor grófok birtokán, s ki nyíltszívűségével, midőn egy jelentéktelen, csekély eset miatt maga jelentkezett és vádolta magát az öreg grófnál, kijelentve, hogy azzal bünteti magát, miszerint lemond szerencséjéről és távozik, annyira megtudta nyerni jellemességével a grófok bizalmát, hogy őt épen nem bocsájtották el, hanem a legfontosabb uradalmi tisztséggel jutalmazták, mely pályán fokról-fokra emelkedett, — kedvelt fia jövőjéről titokban nem egyszer álmódott. . . . Ő is látta, nem álmában, de fényes nappal, hogy fia előtt künn a földön többi testvéreinek nem kévéi, de ők maguk és sok ezren hajtogatták magukat . . . de ne zavarjuk őt kegyeletes ábrándjaiban . . . A szülők legszentebb terveit, discret álmaikat zavarni bűn. Annyi bizonyos, hogy a derék tisztartó Nándor fiáról sokat gondolkozott, sokat várt tőle és mint az események ma igazolják, nem is csalatkozott. De előre meg volt írva a sors könyvében róla: „magnalia patrare et pati.”

Az iskoláztatásra való tekintetből legtöbbet tartózkodott az ifju Nándor Esztergomban és Budán. Majd a kis, élenk Bajnán töltötte, szülőinél, az évenkénti szüneti időt. Ott volt akkora 40-es években, a kis, alig 2000 nyi, tisztamagyar lakóval bíró helységben, a boldog emlékü Simor, egykori primás, akkor plebános, a kinek a 13—16 éves fiu gyakorta szolgált az oltárnál, s úgy komolyságával, mint különösen kitűnő bizonyítványaival annyira megkedvelte magát, hogy attól fogva a halhatatlan főpap le nem vette jövevő kezét a gyermekről egy pillanatra sem, s a mint ő fokról-fokra lépett előbbre a hierarchia lépcsőzetén, úgy követelt legkedveltebb favoritája számára is helyet előbb az oltár zsámolyánál, majd a legmagasabb fokon is, a püspöki méltóságban, Simor és Dulánszky neve elváhatatlan összeforrt. Jellemök s természetök sok tekintetben találkozott, még szokásaikban is nem egy hasonló vonás akadt, a mi az éles megfigyelő szemét már az első pillanatra magára vonta. De Simor primás érdeesebb és demokratikusbb volt,

Dulánszky, a főpap, végig sima, nyájas, elegans, leereszkedő arisztokrata, a demokratizmus legkedvesebb vegyülékével.

Simort már 1846-ban az esztergomi papnevelő intézetben látjuk. Mint esthajnali csillag nagy pátfogoltja előtt és jelzi mindenütt útját. Nemsokára ott pillantjuk meg az ifju levitát is a legkitűnőbb tanulóknak élén. De nagy idők voltak azok!

Az ifjukor derekán nehéz határozni. Nem, mintha nem érezte volna az ifju határozottan, hogy Istené, hanem mert a lelkesedni tudó kebel, a mely nagydolgot kíván művelni, előbb herculeszi harcot viv a válóton, mielőtt a pályát végérvényesen megválasztaná. Minden jelesnek óriási küzdelmébe kerül vágyait és ábrándjait elfojtani, hogy kiforrtan és átszellemülve a küzdelemtől, azzá legyen, a mi és a mivé a Gondviselés képezi akarja. Az ifju Nándornak is voltak tervei és ábrándjai. Harci dicsőségről, vitézségről, hazaszeregetről álmódott. És midőn fölhevülten, lánggal szelid szemében rokonai elé lépett, ezek nem is voltak készen a feleletre. De Isten nem oly könnyen enged ki kezéből választottait, jótékony nemtől nem es és vallásos lelketű nagynénjét, kit szeretetreméltóságáért mindenki csak „Juli néni”-nek nevezett, küldötte el hozzá a döntő pillanatban. A jó néni behizelgő hangján, melynek senki sem tudott ellenállni, csak ennyit mondott, könnyes szemekkel:

— Nándorkám, légy te csak az Úr katonája! és egy csókot nyomva homlokára, átengedte őt sorsának. Ez döntött. A fiu pap lett, de még püspök korában is őrzőangyalként állt mellette e tiszta, jámbor lélek, s aligha volt valaki e föld kerékén, a ki érette annyit imádkozott, mint ő és a ki ép azért úgy tudta volna a főpásztor hajlítani, mint a magas lelki tökélyvel megáldott nagynéni.

18 éves korában az ifju levitá, mint kitűnő tanuló, Bécsbe a Pázmány-intézetbe küldetett. Hogy mily feltűnő eredménnyel tanult, mutatják a levelek, melyeket előjárói váltottak érdekében esztergomi előjáróival, a melyekben őt, mint „pacatus, solid, buzgó és tanulnivaló” ifjút a legmelegebben ajánlják. De semmi sem mutatja jobban a közbeesülést, a melyben az ifju pap részesült, mint azon „információ”, a melyet egy évvel idősebb társa és ductora, a mostani nagynevű egri érsek Ó excellentiaja dr. Samassa József, róla kiállított. E sorok írójának az a ritka szerenese jutott osztályrészeül, hogy ez okmányba bepillantatható. S valóban! nehéz elfojtanunk a csodálkozás és bámulat kifejezését egy részről a felett, hogy egy alig húsz éves ifjunak, a minő a nagynevű ductor volt, oly éles látása lehetett, hogy növendék-alattvalóját oly találólag jellemezte, másrésztől, hogy miként kellett magát annak viselnie, a ki oly dicséreteket érdemel, mint a minőt ott a fiatal papnövendék. A mennyire az őt megnevezett 6—7 növendék között (a kik ma majdnem mind magas egyházi állást foglalnak el.) az összehasonlítás és párhuzam megvonható, levitánknak a legjobb információ jutott.

Ily alapvető mult után, 1853. aug. 7-én Scitovszky primás által fölszenteltetvén, néhány óra Ó-Budára küldetett kaplánnak. De jó csillagzata ezalatt az égen már hosszú pályát futott meg; Simor előbb tanár, majd érseki titkár, utóbb bécsi augusztineumi igazgató s udvari érseki káplán lón. Érdeklődését a kiváló ifju iránt ekkor is megtartotta, mindig őrzőangyalként vigyázott rá, hogy élethajója veszélyes utat ne vegyen és oly teret nyerjen, a hol hatalmas tehetségeit lehetőleg kifejtheti. 1852-ben Simor osztálytanácsos lón a vallás- és közoktatásügyi ministeriumban. Tehát Dulánszky, a ki a tudori vizsgálatok befejezése és tanulmányainak tökélyesítése végett Bécsbe, az Augusztineumba küldetett, Mentorát már nem találta ott. De a hierarchia magaslatán gyorsan emelkedő jövevő keze azért oda is elhatott, s mivel gyakori tudakozódásai után mindenkor azt kapta válaszul, hogy az ifju kifogástalan, buzgó, szelid és „igen tehetséges”, habár őt szemtől-szemben sohasem dicsérte meg, többször örömmel emlékezett meg róla és fennen magasztalta az illetékes körökben. Ennek hatása nem maradhatott el. Előbb ugyan budapesti káplán volt még az ifju Dulánszky, de rövid idő múlva igen fontos állásra, a központi papnevelő-intézetben tanulmányi felügyelői tisztre hivatott meg, a mi rá nézve csak átmeneti állapot volt, mert nemsokára, miután a teológiából már Bécsben tudorrrá avatott, előbb

helyettes, majd nyilv. r. tanár lón a budapesti egyetemen. Előbb a lelképásztorkodást, utóbb a dogmatikát adta elő. Nem ragaszkodott az akkorismert még nagyon is tökéletlen és rendszertelen iskolai könyvekhez, hanem maga alkotta meg maga és tanítványai számára a vezérfonalat, a mi a tanítványoknak, mivel több fáradtsággal jár, nem mindig szokott tetszeni. Ezért előadása is mindig kimért, világos és magyarázó volt, inkább, mint betanult, szónoki és keresett. Tanítványai, a kik közül nem egy ma is alattvalója, örvendezve emlegetik a benső viszonyt, mely közöttük Dr. Dulánszky tanár-korában meg volt, s a mely előttük feleldhetetlenné tette őt. Ekkor élte jeleslünk igazi aranykorát. Mert mindenki szerette őt. Szerették rokonai, a kiknek szeme-fénye volt s a kikért hihetetlen nagy áldozatokat hozott; szerették karsárai, a kik között ő volt az universalis eliens; szerették önzetlenül — bár irántok szigorú volt — tanítványai. Talán csak egy faj volt, a mely nem szerette: irigyei. De ezek is elnémultak kifogástalan jelleme, moesoktalan becsülete, és jó hírét messze felülmúló képességei mellett. 1862-től 1872-ig viselte a tanári tisztet. És a „quem dii odere” próbáját fényesen kiállván, Isten őt nagyobb dolgokra hívta meg.

Dr. Dulánszky Nándornak a 60-as években oly fényes renomméja volt, hogy Simor ajánlatára, a kinek a dicsőség napja, 67-ben a primási méltóságra emeltetvén, magasan felsütött, — pártfogójának a ministeriumban utóda lón. 1872-től ministeri osztálytanácsos, egy év múlva esztergomi kanonok, másik évben választott püspök. Ettől fogva már oly rohamosan haladt előre, hogy alig élte bele magát egyik téren teendőibe, az isteni Gondviselés máris új, még terhesebb teret jelölt ki számára. Magaviseletével annyira meg tudta nyerni főlebbvalóinak ugy, mint alattvalóinak szeretetét, hogy a merre csak lábát tette, hódított.

Nevezetes mozzanata életében 1875. júl. 1. E napon nevezetett ki székesfehérvári püspökké. Fölszentelési napja ugyanazon év dec. 8. volt. S ez egyszersmind forduló pont is életében. Az addig kedves, vidám, nyájas pap, szeretetreméltó maradt ugyan, de rendkívül komoly lón. Egészen hivatásának élt. Lemondott mindenről, a mi azelőtt kedvesen foglalkoztatta és csak egy eszmének élt: a főpásztori hivatásnak. Ekkor domborult ki csak rajta létsorsának jellemző jellegje: a „magnalia patrare et pati.” De ő ezt sokkal szerényebben fejezte ki szabadon választott mottójában, mely ott díszlik minden okmányán és a melyet 16 évi főpasztorkodásának minden napján de nemesak, — élete minden napjaiban megvalósítani törekedett, és a mi a legnagyobb érdem Isten előtt, meg is valóditott. Hogy hány fiatal tehetséget karolt föl, hány érdemeset nem engedett elkallódní és elzúlni, hány szegénynek kérését teljesítette, hányszor oldotta meg a legelvezettebb, legbonyolultabb ügyeket úgy, hogy, ha egyiket büntetni kellett volna, a másikat jutalmazni, inkább mindkettőt megjutalmazta, csakhogy Istennek mindkét félt megnyerje és a használható erőket más térre vigye át, hol azok még érdemeket szerezhetnek.

És mily jóságos szíve van! Sokat beszélhetne arról e sorok írója is, a ki örökké hálás leend ama jótéteményekért, a melyeknek részese lón.

Alighogy elkezdé a hatalmas főpásztor messzemenő terveit kibontogatni, még csak épen hogy meggyéje viszonyainak rendezését tervbe vette, máris még magasabb polcra emelte őt az isteni Gondviselés. És ezzel elérkezett a pontra, a hol Istennek nagy tervei voltak vele.

1877. jun. 27. Pécsre helyezte át a fejedelmi kegy. Ugyanazon év nov. 8. inthronizáltott. Itt jó korán kezdett körültekinteni. Tettre vágyó lelkének, alkotó erejének tágas tér kínálkozott. Pécs már helyzeténél fogva is hazánk egyik legkiválóbb pontját képezte. Mindig nevezetes szerepe volt hazai történetünkben. De püspökei Pécsnek jelentőségét még fényesebbé tették. Mikor dr. Dulánszky Nándor, pécsi püspök székhelyét elfoglalta, civilizált, tudományos niveau álló, klerikális szellemben erősen kifejtett egyházmegeyét talált. De ez még nem minden, a mire az ő nagyraihvott lelke szomjazott. Az egyházat régi dicsőségében látni: ez volt az ő ideálja. Korán szemet szurt neki az országos műkinesnek, a székesegyháznak elhanyagolt állapotára. Látta a minden jóra, nemesre alkalmas és mégis jórészt parlagon heverő terrenumot az egyházmegeyében. Sorra vette az intézeteket,

előbb a papnevelő, majd a tanítóképző-intézetet, a jogakadémiaát, a leánynevelő-intézeteket, az énekiskolát. Senkinek sem szólt, hallgatott és tervezett . . .

Korunk nem annyira a leleményes észnek, mint inkább a jellembeli nagyságnak adja meg az elismerést. És ez jól is van így. Mi sem kétesebb fegyver, mint az ész, ha biztos, szilárd jellemre nem támaszkodik. Csak szilárd jellem és izmos akarat vezetheti jó végre a magasatos terveket. Kétes jellem a legnagyobb észszel is használni nem, csak ártani szokott.

Püspökünknek a patriarchális kornak nagy pápai képezik eszmény-és mintaképeit. Nem sokat beszéltek, de tettek, alkottak. Ő sem szereti előre hirdetni, ki mi lesz? mi hogy lesz? Minő jeles és sikerült dolog lesz? de soká érleli és azután megfontolva jól, megteremt, mint Prometheus meggyurja az anyagot és ihlető lelkének egész erejével melegengeti, míg nem az élő alak előáll. És ha kész, mosolyogva fogadja a hódolatot. Igaz, nem egyszer kellett hallgatag fűvösságáért keserűséget, félreértést és holmi nyegle kifakadásokat eltűrnie, mert hiszen ha nem átalította volna előre elhíresztelni, hogy mi miért és hogyan lesz, hát akkor a székesegyház építése körül sem merült volna fel az a kényes felszólalás, mert hiszen ma már minden józan gondolkodó igazat ad neki és a kik hibáztak, őszintén fájalfáják, hogy félreismerték és vétettek ellene; de hát megvagyon írva róla: „magnalia patrare — et pati.”

Tekintetét, figyelmét semmi sem kerülte ki. Kezdette nagy alkotásait a székesegyházban. E végből beható tanulmány tárgyává tette az ügyet. Európai körutat tett és sokat virrasztott és imádkozott. Az arra termelt mestert báró Schmidt Frigyes személyében lelte meg. Keresett ő magyar művészeket is, sőt arra várt egy évig, de maga Trefort minister, a kit ez érdemben felszólított, senkit sem bocsájthatott rendelkezésére. A kiket hazánkából kaphatott, azokat mind alkalmazta is. Mert csak balgaság mondatta azokkal, a kik mondták is valaha, hogy nem patriota az, a ki annyi ezer embernek adott hazánkban élelmet, pártfogást, keresetet!

De e kérdést nem bolygatjuk, már rég tisztázva van. Majd azután sorra vette a hatalmas reformator a papnevelő-intézetet, s a mire három jeles előde nem volt képes, egy kanonokja segítségével, megalkotta egymaga. E kérdést is behatóban méltatni nem e szűk keretű rajznak feladata. Elég annyit mondanunk, hogy a papnevelő-intézetet kibővítette, megkétszerezte nagyságát és új szellemet öntött bele. A hittudományi karon nem csekély módosításokat eszközölt.

Majd a tanítóképző intézetet vette szemügyre s ennek a sokáig tengeri kígyóként úszó amphibiumnak nembeli kilitét megállapította. De lesz még e kérdésnek atyaiasabb és még sokkal nemesebb nem mondjuk megoldása, hanem befecskéje is. Mert ő maga motu proprio felebb emelte és jobban rendezte a tanárok fizetéseit.

A jogakadémián is herkuleszi munka várt reá és hogy szeretettel és mégis elszántan oldotta meg feladatát, azt majd akkor látják be teljesen, ha utódának uralma bekövetkezik!

Jelesebb alkotása még az alapítványi hivatal, e nemben nálunk első, mint centralizáció, a maga nemében megbecsülhetetlen és ma már példáját követik.

A nagy műhöz függelékül méltó egyházi zenét hozott be. E ezélel Gregorián-énekiskolát alapított, mely hazánkban szintén első és Európában is ritkítva párját.

A leánynevelés előmozdítására őt helyen állított az irgalmas nénék vezetése alatt iskolát.

A népnevelésre kezdettől fogva nagy gondot fordított, sőt ez határozottan egyik fényoldala. A missiókat, egyleteket nagyban terjeszti, sőt, hogy papsága igazán Isten szíve szerint képződjék, nagy áldozattal, nyilvános exercitiumokat tartatott, melyben ő maga ment elő első sorban jó példával és mindenkit szóval, tettel buzdított.

Az egyletek legkedvesebb gondját képezik. Minden jó egyletnek barátja, de a népegyleteknek első sorban buzgó ápolója és terjesztője. Ezek között is különösen és első sorban buzgón támogatja a középosztályi iparos-iffjainak lelki megmentésére alapított Legény-Egyletet. Ha erről hall, már az első szóra felderül. Gyakran foglalkozik vele, terveket

készít és tanácsot ad, nagy pénzüsszeggel segélyezi. Ő tervezte pár év előtt tartott kiállítását és ő nyitotta meg. S hogy az egész egyházmegyében kellőleg szervezkedhessék, egyházmegyei elnökött adott neki. Szintén egyike a legel-sőknek e téren. Javitgatja és rendezi a szociális élet kérdé-seit. Pár éve egyik körlevelében ezzel alaposan foglalkozott,

Szereti és hön ápolja az irodalmat. Rég nem volt a pécsi egyházmegyében annyi író, mint az ő idején. Az ifjú leviták Szent-Pál-Társulatának ő második megalkotója. Több-ször megjelent gyűléseiken, legutóbb meleg szavakkal serkenté őket az irodalmi küzdelemre. Kiadványaik napvilágra jutha-tását ayagi áldozattal is előmozdította. A gymnáziumi ifjak irodalmi körében állandó alapítványt tett, hogy őket hat-hatósan lelkesítse és ösztönözze.

A püspöki nagy könyvtára kiváló gondot fordít. Neki magának is fejedelmi könyvtára van.

A lyceumi nyomdát is restaurálta. A tudományok mű-velését nagyban sürgeti és a rég elhanyagolt tudori oklevél értékét hangsúlyozza. Minden téren doktorokat és tudósokat képeztet, a jogakadémián a művelődéstörténelem számára tanári széket állított, melyet maga honorál. Első példa hazánkban. A theologián a patristika számára széket állított, melynek honorálatásáról szintén gondoskodott. Már előbb a bölcsészetet behozta. Mindkettő — mondhatnók — Pé-csett történt először az egész országban. A boszniai növen-dékek magyar szellemben való neveltetése végett a közok-tatásügyi miniszterrel egyértelműleg intézkedvén, számukra

Pécssett állandó intézetet alapított. Ker. műarcheologiai muzeum alapját vette meg.

Részt vett minden jelentékenyebb mozgalomban. Rómába Pécsről kétszer utazott. Utoljára részt vett a nagy római zarándoklatban.

Pénztárát jótékony ezélokra gyakorta nyitotta meg. Az agg-papok segély-alapjának ügyét első rendezte minden magyarországi püspök között és az ezek javára általa első ízben tett alapítványt 10,000 forintra egészítette ki.

Háromezer forintot adott a szegények házára. A Szegény-Egyletnek 1882-ben 1288 forintot adott s azóta évenként rendszeren legalább 100 forinttal segélyezte, számtalanszor adott ily összeget a nőegyletnek és egyéb egyletnek. Legutóbb 3000 forintot küldött a városnak a templom-felszentelési és királyfogadtatási ünnepély lehető fényessé tételére. Tízezer forintot adott az apácák iskolájára és gondja van rá, hogy minél előbb munkába vétessék!

A nádasdi püspök-lakot fejedelmi karba helyezte és nagy áldozattal — vagy 20,000 forinton — pomás parkot alkotott!

Egy név járja be széles e hazát: Dr. Du-lánszky Nándor, pécsi püspök neve, a ki a nagy műnek megteremtője és ezzel nevé-nek örök emléket állított!

ALKALMI KÖLTEMÉNY

A PÉCSI RESTAURÁLT DÓM FELSZENTELÉSI ÜNNEPÉLYÉRE.

Ébredjetek! . . . A hajnal im az égen . . .
Korán felébredett amott a nap,
Biborba öltözött s aranyba szépen,
Oly fényesek ma mind a sugarak!
Ünnepre ébredett . . . ajkán mosoly,
Az éj előtte szerteszét foszol,
Már hí a hang: imára gyermekem!
És messze száll az ősi bérceken . . .

Ébredjetek! Már zúg az érezharang,
Reszket a lég, zendül az ős Mecsek,
Ujongva száll a szó fenn és alatt:
Jó gyermekim sietve jőjjetek!
Ma jó le újra majd az ég Ura,
Már készen áll e fényes hajlók . . .
Keresztjeit nap csókkal illeti,
És szinarany-sugarba fürdéli.

Ecsetjeit s mi eszközi valának
Letette már az ihletett művész
És szép füzérbe' van, mit alkotának:
Ipar, művészet és a fényes ész.
Golkondva gyémánt és arany ragyog,
Mint fenn az égen lángadó napok . . .
Mind egybe' van s az Urra vár csupán
Miként a vad eped forrás után.

És hol van ő, a föld dicső királya?
Az ember, a hívő, Eg gyermeke?
Hol vagy? Siess oltár elé borulva
Ajáld fel azt és szivedet vele!
Oh! jőjj s alázva kérd az Eg Urát
Foglalja el megint e szép lakát,
Hol századok során fogadta el,
Mit zsámolyára tett a hű kebel.

E hely, mely annyi századok tanuja
Melyet királyunk és Apostolunk
Hagyott reánk, ragyog ma megújulva
S biztatva hí, mert gyermeki vagyunk.
Itt jára szent Mór drága püspökünk,
Itt kér ma is kegyelmet Ő nekünk;
Dicső apáink itt imáztanak,
Midőn hazánkra törtek a hadak.

Ez lesz a hely, hol bármi vész, viharban
Ótalmat és segélyt kereshetünk,
Hol enyhülést, ha majd kifáradottan
A sirba hajtjuk ősz, deres fejünk.
Ez lesz a hely, hol árva, elhagyott,
Gonosz bűnös, ha érez bánatot
Kítárja keble nagy keserveit
S bizhat, az Úr megérti könyeit!

Hitetlen ész, oh jőjj be templomunkba
A bámulat meghajtja térdedet,
Kisirhatod az Úr elé borulva,
Hogy tőle lelked messze tévedett.
Oh jőjj te is, kinek becsületén,
Csorbát ütének és bukott erény
Az Úr van itt, ki megbocsát Neked
Fordítsd reá könyűs tekinteted!

Fel! jőjjetek sietve és ujjongva
Artatlanok, az Úr cselédei,
Csak jőjjetek ti is be templomunkba
A hála könyűt kiönteni.
Szórjunk virágot édes véreim,
Fel, fel! virágot szórva léptein!
Zengjünk vígan zsolozsma-éneket:
Oh hála édes Istenünk Neked!

Ébredjetek! . . . A hajnal im az égen . . .
Korán felébredett amott a nap,
Biborba öltözött s aranyba szépen,
Oly fényesek ma mind a sugarak!
„Hol vagy te ember? oh siess felém!“
Igy száll a hang a lágy zephir ölen,
Igy szól a hang: imára gyermekem!
. . . Már messze száll az ősi bérceken . . .

Virág Ferencz.

A pécsi székesegyház fölszentelése napján.

művészet ma Pécsen nagy ünnepet ül, mely távolról sem egyedül Pécsre, hanem az egész országé. Nem hiába teszi ez ünnepet még magasabbra a legnemesebb szívű koronás király jelenléte! Itt ma szívből örvend mindenki, ha csak némi fogalma van is a napnak jelentőségéről.

Nagy ünnep ez az egész művészetre, s az egész művelt világra nézve; de kivált nekünk magyaroknak sokszoros okunk van az öröme. Mi maroknyi nép elfoglaltuk ugyan karddal e hazát, s vitészségünk kivívta létjogunkat a nemzetek közt; de ez egyezségben azt meg nem tarthatta volna sokáig. Azonban hála érte első szent királyunknak: e nemzet eleven esze és józan belátása elég korán beismerte az eszközt, mely a létezés többi feltételeit korán egyesítette a bátorság és lovagi erényekkel. Megtelepedésünk után csakhamar a keresztény műveltség útjára tértünk, s így

„Mégfogyva bár,
De törve nem,
El nemzet e hazán!”

Igaz, hogy ezer év óta alig tehetjük le kezünk közül a kardot, sőt e mellett is volt idő, nem egyszer, midőn az Isten haragja a pusztulás szélére vitt; de valami esoda erő mindig megmentett. S így, ha egyebet sem tettünk volna is ezer év óta, minthogy önálló nemzeti létünket annyi veszély között is fentartottuk, sőt annyi száz éven át a civilizációnak őrbástyája valánk; hitásunkat az egyetemes műveltséggel szemben valóban betöltöttük volna.

Pedig nemcsak e két óriási feladat teljesítése szerzé meg létjogunkat! E mellett a nemzet kultur képessége soha egy pillanatra se hagyhatta Európát kétségben az iránt, hogy a magyar nemzet híres vitésze, nemes büszkesége, és szabadság szeretete mellett mind azokkal a nagy és nemes lelki tulajdonokkal is rendelkezik, a melyek egy népet a tudomány és művészet elsőrendű munkásává, s a művelődés legbuzgóbb előharcosává tehetnek. Szemünkre vetik talán, hogy keveset, vagy semmit se tettünk a művészet és tuomány terén; szemünkre vetik, hogy a magyar, nemzeti karakterét nem tudta olyan élesen rá nyomni a hozzá tévedt, s nem az ő lelkéből fakadt művészetre, s az át vett és nem az ő munkájával kifejelesztett tudományra, mint a többi nemzetek; s ezért e vád szerint alig is dicsékedhetünk saját művészettel és önálló tudományval! Valljuk meg: e vádban sok igazság van!

Azonban, szorosan a művészet terén maradva, lehetetlen a legelfogultabb ellenségünknek is nem látni, hogy a magyar minden időben kiváló fogékonyságot, sőt, mihelyt nyugalma engedte fejlődni, kiváló eredetiségű teremtő erőt is mutatott. Hiszen épen a pécsi székesegyház bizonyítja a legjobban, hogy még egy lépést is alig tettünk a keresztény műveltségben, s már is sok száz évre kiható, és messze földön nagyjelentőségű műemlékek létre hozására vor erők; mert a pécsi székesegyház nem az egyedüli műemlék Magyarországon! Szt. István székesfehérvári bazilikája, a híres nagyváradai székesegyház, a jáki románizlésű pompás templom és még sok más, nagyrészen elpusztult műemlékünk, a minők minden zászévben elég nagy számmal emelkedtek Magyarországon, épen nem engedik meg azt a vádat, hogy a művészet nálunk nem talált hazára, s hogy ez a nemzet érzéketlen, vagy épen képtelen a művészi alkotásra. Ez utóbbi tekintetben is épen a pécsi székesegyház egyik élő tanunk, hogy a magyar az egyetemes művésztől vett műformákat s az előtált művészi alkotó elemeket egészen átformasztotta lelkébe s azokból új, a saját viszonyai és művészlésének megfelelő művet tudott teremteni. Nevezetesen kimutatja Henszlmann, hogy szt. István bazilikájának tervezője a Pannonia területén talált négy bástyás római castrum-okból indult ki, s ez szolgált élő képpel a nagyváradi, pécsi és többi román basilikáknak is, és így nálunk valóságos eredeti négy tornyos rendszernek nevezhető építés-

mód fejlődött ki, mely elüt az Európa többi részeiben található négy tornyos rendszerektől. Nevezetesen a magyarországi négy tornyos bazilikák, épen mint a pécsi, a templom környékének, rendszeren a külön falakkal körül vett fellegvárnak védelmére is épültek, s ezért tornyai a templom testével nem olvadnak össze, mint a külföldiekén, hanem erős, izmos bástyaszerű órállókként merednek a templom négy szögletén ég felé. Ezek nem készülhettek tisztán művészi néző pontból, hanem igen sokszor kellett harcosokkal megrakni, s ablaknyílásaikból védni a várat és környezetét. A ki ezt tudja, érteni fogja a pécsi székesegyház külsejének is sajátzerű alakját, s nem fog eszébe jutni ezt művészi gyarlóságnak tekinteni.

Nem volt azonban a magyar szellem meddő a festés és képfaragás terén se.

Ismeretes, hogy pl. a XIV. százévbéli magyarországi fenmaradt falfestmények igen tekintélyes része egy Aquila János nevű főtől ered, a ki legalább nevével itélve aligha magyar származású; művei tehát legfőkébb a magyarországi, de nem a magyar művészet termékeiként említhetők, s mégis lehetetlen elvitatni, mert szembe szökő, hogy ez az Aquila J., talán aquileai olasz festő egyetlen egy ismeretes templomot se festett, a melyen a képek tárgya s az alakok ruházata frappans módon ne bizonyítaná, hogy e képek megrendelői igen eleven magyar érzéssel írták elő a festőnek: mit és hogyan fessen. Ők az idegennek csak kezét vették kölesön, de szívére és eszére nem szorultak. A magyar vér és magyar gondolkodás sugalta nekik, hogy nem az internationalis szentek vértanúságának, hanem a legmagyarabb, leglovagiasabb magyar királynak, a décegszt. Lászlónak leánymentő vitézi tetteivel lelkesítsék a hivatást, s még a templomban is a lovagi erények utánzására akarák őket buzdítani. (Hát ha az „Aquila” név csak latin fordítása a „Sas” törzsköcs magyar névnek. Ezt nem tartom valószínűtlennak. A szerk.)

A képfaragás terén pedig ismét a pécsi székesegyházba térhetünk nagybecsű művészi tárgyakért annak megbizonyítására, hogy voltak légyen azok a művészek, a kiknek kezéből műemlékeink kikerültek, akár milyen nemzetiségűek, addig, míg nálunk dolgoztak s nekünk dolgoztak, még a bethlehemi pásztorokat se volt szabad másképp faragniok, mint a pécsvidéki nép viseletében, s a Jézus imadására sító keleti bölesek nyakába is födeles börtarisznyát kellett akasztaniok; mert a baranyai ember csak így értette meg, hogy útról jönek Jézus élé és útban vannak Heródes felé. Épen úgy vagyunk a Sámson képevel is, melyen ez a hős épen mint a magyar mesék óriása, itt egy fát gyökerestől tép ki, habár erről a biblia egy árva betűt se említ. Ezeket a vonásokat Európa egyetlen országában se találjuk meg a hasonló tárgyakon vagy festett képeken! Miben nyilvánul tehát a nemzet lelke eredetiben és igazabban, mint ezekben és ilyen vonásokban, a melyek annyi száz év óta is bizonyítják azt a tényt, hogy a magyar nemzetben mindig megvolt a művészi hajlam, tevékenység és erő! S ha többet nem tehetett, vessenek rá követ azok a nemzetek, a melyek hasonló, kinokkal telt ezer éves mult alatt többet tudtak tenni. De ilyen bizonyára nem akad!

Székesegyházunk tehát nagy és messze kiható jelentőségű elvek élő bizonyítéka és maradandó emléke! Szálljon ezért a nemzet áldása arra a férfura, ki mint egy hős szállott szembe e nagyszerű mű helyreállításának ellenzőivel s az akadályokkal; pedig ezek annál veszedelmesebb természetűek valának, mivel még csak meg sem nevezhetők. Dulánszky Nándor püspök örök emléket állított volna magának, ha csak e nagyszerű, kilenc évig terjedő munkának óriási gondjait és felelősségét ujongó öröm és lelkesedés között vállalta volna magára s vitte volna keresztül ennyi energiával, tüzzel és szakértelemmel! Ő azonban öröm és lelkesítő bátortól helyett a restauratio előtt szívós ellenzésre talált, a műfolyama alatt pedig annak volt

kitéve, hogy csaknem hazafiasságát gyanusították. De hála az égnek! Ő mindezt nagy lélekkel legyőzte, s ma elmondhatja, hogy nemcsak kész a nagy mű, hanem ellenzóiól is rajongó tisztelők, a gyanusítókból is bámulók lettek. Ez az elégtétel könnyítse meg munkáját a jövőben is és legyen

jutalma azon tudat, hogy a magyar művészetnek évszázadokra szóló pantheont emelt, melynek fényárban pompázó kövei Isten dicsőségének vannak ugyan szentelve, de a mellett hirdetni fogják a magyar művészet és az ő nevének diadalát is az idők végtelenéig.

Ó D A

A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ FÖLSZENTELÉSE ÜNNEPÉRE.

Légy üdvözölt Pécs ősi temploma!
Vártam, megértem ebredésedet!
Sok éven át te lélek otthona,
Diadalod ma im elérkezett!
Hiába gyengített idő — veszély,
Te hamvaiddól fölemelkedél!

Gondtelt, barázda véste arcodon
Tanyát ütöttek már a szazadok;
Feletted elviharzó harcokon
Szétfoszla megvisselt ruhazatod;
Az ezredéves küzdelem között
Szép hajzatod fehérbe öltözött.

Átélted a duló csaták zaját
A vad pogányság rabbilincsbe vert;
Keserghetél százhatvan éven át,
Keserveidre lánzórejz felelt!
S midőn szabad lett végre két karod:
Akkor fiad szült újra bánatot!

Mult az idő . . . mult, . . . majd új érkeze
— Mindegyre bágyadt agg tekinteted —
S im átölelt a sarjadék keze,
Keblére zárta őszbegyült fejed!
Te ott aludtad édes álmodat,
A hol az érzelem s a vágy fakad!

Egy f ő p a p állt a sarjadék között,
A vágyakat lángelke érelé, . . .
Így az mit ő is titkon örözött,
Megtstesült és lett a nemzét!
„Oh dom, te élni fogsz, lesz áldozat!
Megélheted feltámadásodat!”

És im csodára ebredett szemed:
— Mig gondozának karjaik között —
Reád az ősz hajak s redők helyett
Az ifjuság zomanca költözött.
Örömmosolyfal szüzi ajkadon
Ébreszte fel ma a király s a hon!

Nézd . . . itt a felség . . . itt . . . tetőd alatt!
Megjöttek ünnepedre a nagyok,
Körülvesz a nagy emberáradat
Szemünkben egy-egy gyöngy: a köny ragyog!
A hon csodája ifju bájjaid
Elérte benned büszke vágyait!

Szép vagy te, szép egészen — ifju dóm
Szűz homlokod rejt égi lángokat
Örömmosoly két bíbor ajkadon . . .
Ott most a hajnal-ebredés fakad!
Hisz f ő p a p u n k jegyesi szép ruhád!
Mint új arára — ép ma adta rád!

Légy üdvözölve lelki édenünk!
Oh vidd imánkat . . . vidd az égbe fel,
Gyors szárnyadon repüljön énekünk
Lépesőden pihenjen a kebel!
S ha minket egykor majd a sir takar
Te élj! s veled viruljon a magyar!

Jozsits János,
plébános.

A pécsi székesegyház multjáról.

Ezen a helyen, hol jelenleg a pécsi székesegyház áll, már a rómaiak idejében keresztény templom létezhetett. Tözsomszédságában dél felől néhány lépésre a plébánia lakba vezet út alatt ma is látható egy ókeresztény sarkamara, melyet a mult százévből a plébánia épület fundamentuma ásásokor fedeztek fel, s a melyről bizonyosban tudjuk, hogy a Kr. u. IV. százévből épült. Hogy a mai templom alapkövét mikor tették le, nem tudjuk bizonyosan. Szt. István király itt 1009. évben püspökséget alapít ugyan, de a székesegyháznak alapítójáról és építőjéről semmit se tudunk. A hagyomány Péter királynak tulajdonítja, de ez nem bizonyos, mivel uralkodása igen rövid és zajos, ő maga pedig kicsapongó életű zsarnok fejedelem volt. Lehet azonban, hogy az alapot ő tette le, mert annyi áll, hogy a középkorban nálunk csak a templomalapítónak volt szabad templomba temetkezni. Így István, I. Endre, J. Béla stb. mind a saját maguk által alapított egyházban nyertek örök nyughelyet. Így hát Péternek korán kellett temetkező helyről gondoskodnia, sőt még az sem lehetetlen, hogy székesegyházunk egy része, tán az attemplom, még az ő idejében elkészült. A mai egyház egészen valószínűleg a XI. százévből épült, mert az, a melyben Géza Salamont 1076-ban harmadszor megkoronázták, még azon éjjel legett és elpusztult. A mostani is többször legett. 1303 táján beheltozták, de a boltozat a lapos mennyezetre szánt falakat kezdte szétnyomni, s ezért dél és éjszak felől a tornyok közé erősítéstül részben már a XIV. százévből kápolnákat építettek. Zsigmond püspök 1506-ban egy Jakab nevű benczés pappal szépen kifesteti a templomot, de nem sokára a mohácsi vész után a törökök elfoglalják és eleinte

szénaraktárrá alakították. Később azonban iskolának használták és mint ilyet megóvták a pusztulástól, sőt mikor egyszer a villám felgyújtotta, ki is javították. A törökök kitakarodtakor azonban mégis rossz állapotban lehetett, azonban Radonay Mátyás püspök gondal kijavíttatta. Mig 1704-ben újból elpusztult, mert a kurucok felgyújtották, s ekkor a boltozat beszakadt. Nesselrode püspök állíttatta ismét helyre, de már többé nem ugy mint a milyen hajdan volt, hanem a maga korabeli izlés szerint átalakította és felcíomázta. Végre a nehéz boltozatok erősen nyomván a falakat, e szézévből Pollák J. pesti építőt hívták meg restaurálására. Ő aztán végkép elrutította, ugy hogy alig lehetett az eredeti épültre ráismerni. De azért a veszélyt mégse hártotta el; a repedések a boltozatot egyre nagyobodtak. Tehát minden áron gondoskodni kellett a veszély elhárításáról. Ez volt a mostani restauratio feladata.

A mostani restauratio előtt négy tornyóról hiányzott a fődélisak, s e helyett csak bástyaszzerű köcsipke-parkány futott mindeniken kerekén, ez által a négy torony egy felfordított asztalhoz hasonlított. A keleti oldal félköríves fülkét, valamint a kápolnák falai is felnyultak egész a főhajó ereszéig ugy, hogy a három hajó egy közös fedél alá, s így a főhajónak most kiemelkedő részén látható ablakok a padlásra kerültek. Különösen kínos hatást tett a józlelés emberre, hogy a keleti főfülkét (apsis) majdnem az ereszig nyuló három nagy ablak, a déli és nyugati homlokzatot pedig aránytalanul karcsu, igen magas oszlopok, s ezek párjai közt hosszú csúcsíves ablakok szeltek át, a melyeknek azonban csak alsó része világított be a kápolnába, mert a

felső, otromba kőgerendával elvágott része ugyanis csak festve volt. Ezen az oszlopsoron (dél felől 18 oszlop állott) nyugodott a nehéz parkányzat, melyet ismét igen nehéz és nagy, 4 m. magas apostolszobrok tapadtak.

Még szomorubb volt azonban a dom belseje. Itt a nehéz boltozatok nyomását a sanctuariumban idomalan vasrudak ellensúlyozták, és a falakon mégis észrevehető volt már a kihajlás; valamint a boltozatok is repedeztek. Az attemplomba, nem mint hajdan és most, a két mellékhajóból, hanem középen vezetett le, s a két mellékhajóból pedig két lépeső fel a felső templomba. A templom egész nagy úrege fejére meszelve, az ajtófelek igen nehéz, cikornyás faragványu (rokoko) márványbellekkel megrakva, dísztelen és bántó ellentétben állottak. A fülkéken kívül pedig a néphajó oszlopfalai (pillérei)hez is egy-egy, összesen kilencz, rokoko izlésű, részben márvány-oltár támaszkodott. A fölött az óriási szobrai gipszből, a mellékoltárok képei ujkori bécsi vászonfestmények voltak, stb.

Egy szóval, a dom ebben az állapotában annál kevésbé maradohatott, mivel a templom a káptalan vagyónától függetlenül is, óriási vagyonnal rendelkezik. Belátta ezt már Kovács Zsigmond püspök, a ki-mindent elkövetett, hogy a dom restauratióját megindítsa; sőt már meg is hitta Lippert József építőmestert a dom tervezetének fölvetelére, ki elkészítette a terveket, de nem vihette ki, mert sok mindenfélé akadály merült fel, a melyeket a műemlék fenntartására vonatkozó országos törvény hiányában lehetetlen volt legyőzni. Különben is Kovács Zsigmond nemsokára a veszprémi püspöki székre menvén át, az úgy utódára,

Dulanszky Nándor ő excellentiájára maradt, ki kezdetül fogva égett a vágatól, ősrégi templomunkat eredeti fényébe visszaállítani. Kezét azonban sok olyan körülmény kötötte le, a melyekre itt ki nem terjeszkedhetünk. Elég röviden megemlítenem, hogy az 1881. május 28-án életbe lépett XXXIX. törvény, mely a fenntartandók nyilvánított műemlék tulajdonosát a restaurálásra kötelezi, a pécsi dom vagyonkezelőségének szabad kezét adott; helyesebben mondvá fölmentette a szavazatok esélyei alól, s így a megyés püspök nagy erélyvel foghatott a legalaposabb restauratiohoz is, mert a dom óriási értékű kőszénbányái és egyéb birtokai a legkisebb anyagi gondot sem okoztak. Schmidt Frigyes báró építőtanácsost, a bécsi szt. István dom építőmesterét hívta meg a püspök a tervek elkészítésére, ki azokat a költségvetéssel együtt csakhamar be is nyújtá, s ezek alapján a bontás már 1882. év urnalap után való napján megkezdődött. Az eredeti költségvetés szerint 700,000 frtba kell vala a restauratióknak kerülni, azonban a bontás alkalmával az épület sokkal roskatagabbnak tűnt ki, mint előre vélni lehetett. Továbbá a kápolnák, melyeket a terv eredetileg érintetlenül hagyni szándékozott, alapjokból újan épülvén, az egész költség másfél milliónál kevesebb semmi esetre se lesz.

A bontást megelőző felvételt s a falak megvizsgálásakor becses régiségek kerültek elő, melyekből itt csak egy-kettőt említnék. Így 1881. júliusban az énekkar éjszakai nyugati faloszlopán egy bujdosz szakállas lovag képe, a másikon egy csupasz fej, a főfülke éjszakai részén egy román ablak és ennek béléten kiléncz medaillonkép jött napfényre. Ez utóbbi helyen felül Krisztus, jobbra balra szt. Péter és Pál és a többi apostol. Ez utóbbiakat Czobor Béla műrégiségtudós a XII. százévbőlnek mondja. (Egyh. Műv. Lapok. 1882. 228.) A főfülke déli oldalán pedig előjött az u. n. piscina, egy falmélyedés, melybe az oltáron használt vizet öntötték stb. A dom éjszakai mellékhajója falán találtak továbbá Miklós kanonoktól (1303—1317) egy fogadalmi képet a XIV. százév elejéről. (Czobor u. o. 262.) Epen úgy a szentély négyszögű faloszlopait (pilléreit) is hajdan apostolok képei díszítették, melyeknek nyomai szintén előkerültek. (Czobor u. o. 294.) A falképekről hű másolatokat készítettek. 1882. júl. 5-én a főpaps jobboldalán három csuvises izlésű fülkének maradványa és domborművek nyomai jöttek elő. A padlózat fölszedésekor pedig kitént, hogy a dom eredeti talaja 16 cm.-rel mélyebben fektűd, mint a mai s ugyanilyen vastag homokkőlapokkal volt kirakva. Alatta pedig 21 sírtombban 20 egyházi és egy világi egyén teteme nyugodott. Azután (1882. júl. 17-én) még egy 22-ik sírba is akadtak, mely az atlempom lejáratainak töredékeiből, ugylátszik ezek elrombolása idején készült. A déli bejáratról nem messze egyik sírban állítólag elefantesontbotos

alak is jött elő. Mindezek közt azonban a templom fundatorát, Péter királyt hasztalan keressük, mert ő minden valószínűség szerint az atlempomban, talán a mostani főoltár alatti helyen lehet eltemetve. De itt ez irányban alapos kutatást nem tettek s a mostani új burkolat és fűtőcsövek lerakása pedig a talaj mélyebb megásását nem tette szükségessé. A bontás még sok érdekes műépítési részletet is hozott elő, a melyek egy Pécs-egyházmezei egyházi muzeumnak lesznek kincsei. Itt csak az 1883. január 24-én felfedezett atlempomi éjszakai lejárát domborműveit s a febr. 16-án felfedezett laikusoltár maradványait említnék, a melyek székesegyházunkat a legérdekesebb európai román basilikák sorába emelték.

Ez a népoltár a mostaninak helyén, de könnyeztet attól állott, melynek aranyos pikelyes földmaradványai s a zárókövön levő Isten-bárány, az oszlopok talpa s több más részlete is előkerült. Az oltár lépcsőtalpa egy méter magasan állt a mostani padló felett s másfél méterrel lejjebb, mint a felső templom padlója. A szentély oszlopainak lerombolásából kitént, hogy azok az oszlopok, a népoltár és a kriptalejárát, a legrégibb román korszak készítményei, míg a többi oszlop alsó részén a népoltár füstös maradványai voltak befalazva, a mi bizonyítja, hogy a népoltár a nagy tűz alkalmával leégett s a többi oszlop ez égés után újból épült.

Az 1883. év ápril 23-án tették le a felső templom éjszakai pilléreihez az első követ, melylyel a restauratio megkezdődött s azóta telenyáron szakadatlanul folyt a munka egész felszenteléseig. Az eredeti munkaterv szerint 4—5 év alatt kellett volna a nagy műnek elkészülnie, de a bontás eredményei nemcsak magát a restauratio tervét, hanem méreteit is jelentékenyen átalakították, úgy hogy ma a hajdani domból csak a négy torony, a keleti fülkék egy része s az oldalhajók főfalai maradtak meg, de ez utóbbiak is a hajdani nyomás alatt középen ma is körülbelül 32 cm.-re hajlanak a függélyestől kifelé, mi miatt a rajta levő falfestmények, fájdalom, állandoan porosok.

Fontos része domunk restauratiojának a figurális festés és díszítés. Az eredeti templom falfestményei és szobordíszítményeinek szellemében készült új művek készítésére nagyon nehéz volt művészeket találni. Ma egész Európában kevesen foglalkoznak a stilszerűt egyházi festés és faragással s így nem csoda, ha Schmidt soká törte fejét, mire bizza e nagymennyiségű falfestmény elkészítését? Magyarországon el ugyan két művész, Székely Bertalan és Lotz Károly, a kiknek régi neve kezességet nyújtott az iránt, hogy egyházművészeti és stilszerűség tekintetében is európai színvonalon álló műveket tudnának teremteni, de mind a kettő a festő-akadémián lévén mint tanár és igazgató állandóan elfoglalva, évek sorára terjedő munkát nem vállalhattak el. Schmidt ezért előbb Göbbel s Mátyás kölni ká-

lára gondolt, ki a középkori stilszerűt falfestésben a Rajna-vidéken már hírnevet szerzett magának, de Göbbels a kulturharc miatt huzamosabb időre szintén nem hagyhatta el Kölnit s így Andrá Károly szintén jeles történelmi és egyházfestőt hívta meg Schmidt a Rajna vidékéről, ki a terveket 1884. szeptemberében bemutatva s mivel a vezetők bizottság azokat kifogástalanoknak találta, 1884. decemberben megkötötte vele a szerződést. E szerint Andrá kötelezte magát 72,000 forintért a fő- és mellékhajók összes képeit 1888. július végére elkészíteni. Andrá társul fogadta Beckerath Móríc szintén rajnavideki történelmi festőt, ki nék vézlatai szintén elfogadtatván, a néphajóbéli öszövetségi képek (a világteremtés három jelenetét kivéve) mind, továbbá a két mellékhajóbéli Pál-ciklus minden az ő esete alól került ki. A többit mind maga Andrá festette, kinék négy fiatal festő segített a mennyezet kisebb képei s a jeruzsálemi bevonulás stb. képén, de ezek a képek is az Andrá simító kezén mentek keresztül.

A kápolnákat és atlempomot egészen magyar festők: Székely Bertalan és Lotz Károly festették az említett évek iskolai szünetnapjai alatt. És pedig Lotz az Ur-teste (dél-nyugati) és Jézus-szive (éjszakkéleti) kápolnákat s az atlempomot, Székely pedig a többi. Minden egyes kápolna figurális kifestéséért 10—10 ezer forint tiszteletdíjat nyertek. A lapos díszítményeket Bamberger nevű jeles fiatal festő tervezte (kinék figurális festménye is látható a sekrestyében) s a Jobst testvérek festőcég megbízásából Glazer J. és segédei festették meg.

A szoborművek szintén magyar művészek kezéből kerültek ki, és pedig a dom külsején látható tizenkét apostol szobrát, a déli bejárat fölötti domborművet s a nyugati homlokzat összes szoborműveit Kiss György tervezte, mintázta és részben faragta. (Egy-egy apostolért 800 frtot és a követ kapta, segédeit azonban ő fizette). A dom belsejében látható kőszoborműveket, jelesen az atlempom lejáratainak domboru kőképeit az eredeti töredékek gipsz másolatai után kiegészítve, a hiányzókat pedig Czobor Béla egyházi régiségtudós által megjelölt terv szerint egészen újan mintázta és faragta Zala György, az aradi vértanuk emlékszobrának művésze. A dom nagy orgonája Angster József pécsi orgona-építőnek remeke, míg rajta a faragványok Jiratko Albin pécsi szobrász műhelyéből kerültek ki.

Schmidt építőmester, fájdalom, nem érte meg jeles művének befejezését. 1891. január 23-án elhunyt. A még ekkor készületlen kápolnák oltárainak és más egyéb pótolni valóknak elvégzését Kirsstein Agoston építőmester vállalta magára, ki eddig is az egész építésnek fővezetője, Schmidtnek teljes hatalmu megbízottja volt s így az egész építésben szintén orozzlánsze van.

Dr. Gereze Péter.

Templom-szentelésre.

agyhatalmu fölséges Ur Isten!
Kinek mindent betölt jelenléd,
Ki magadnak lakást szerzel itten,
Mert közöttünk kedves lakni néked:
Térdet hajtva áldunk és imádunk,
Noha csak a hit szemével látunk.

Te ki mennyből uralgva fölöttünk,
Karjaidon hordozál maiglan;
Magad mondd, hogy itt lakol közöttünk,
Hogy nagy neved, szemed s szíved itt van.
Oltártrónod számolyára esve,
Irgalmadat kérjük, forrón edve.

Ott Salamon dicső templomában
Fényes felhő leplével fedett el;
Rejtezve hófehér kis ostyába,
Vagy itt jelen isteni lényeddei.
Nagyságodat ég s föld be nem fogja,
Színe alá elrejt egy kis ostyá.

Isten! te ki magasb vagy az égnél,
Mélyebb a mély tenger mélységénél;
Végtelebbe a végtelenségénél,
Szélesebb a föld kerekességénél.
Sátorodat ki itt ütötte fel,
Székhelyedről nézz le szeretted.

Légy irgalmas, oh mennyei Jóság!
Hallgass meg az itt hozzád esdőket;
Bizalommal a kik jőnek hozzád,
Üres kézzel ne bocsásd el őket.
Kik könyüket szentélyedbe hozták,
Oh hallgass meg őket, égi Jóság!

Oh Mária, Jézus aranyháza!
Szíved vala az Istenség trónja;
Szállj le te is ez aranyos házba,
Légy itt ügyünk kegyes karolója.
Ti is mennyből, angyalok és szentek!
Imádni az Urat idejertek.

Szemeyei Mihály.

A pécsi székesegyház fölszentelése, vagyis consecratiója.

A pécsi székesegyház ujjáépítése, miként örömmel szemlélhetjük, be van fejezve. A fáradalom gonddal teljes napjai lefolytak s elérkezett a sikerült munka jutalmazó örömeinek ideje. Midőn Dávid király a jeruzsálemi templomnak általa tervezett, de később fia, Salomon által végzett építéséhez készült, erre önmagát mintegy szemrehányólag e szavakkal buzdítja: „En cederta házban lakom, az Ur szekrénye pedig borsórtor alatt létezik!” Midőn pedig a babiloni fogságból hazatért zsidók az ellenség által lerombolt s általuk sok viszontagság közt újra fölépített templom fölavatását ünnepeleik, az írás szerint az öregek, kik a hajdanit még teljes pompájában látták, a nagy különbség szemléletére keservesen zokogtak, míg az ifjabbak szívből örvendeztek azon vigasztaló öntudatban, hogy annyi veszély, fáradság s áldozat után sikerült nekik az Izrael igaz Istenének tiszteletére Sionban ismét házat emelni.

A mi helyzetünk, hála érteke nagy Istenünknek, egészen más. A pécsi székesegyház, mindenha nevezetes volt nemcsak régiségei nagysága, gazdag alapítványai, de szépségére fogva is és most, hogy megyés püspökünk lánglelkű kezdeményezésére e nevezetes templom sehohol nem látott káprázatos fényrel járul szemeink elé, hirdetve a magyar egyházi művészet diadalát és megyés püspökünk: dr. Dulánszky Nándor a körül szerzett hervadhatatlan érdemeit, megújított székesegyházunk szemlélésében ezen egybepofozást méltán örömmel és hála-ra gerjeszthet. Ebbeli örömlünk teljes változóhoz még csak az hiányzott, hogy egyházuink ünnepélyes fölszentelésének Ő Felsége, Legkegyelmesebb Apostoli Királyunk is tanuja legyen.

Szívünk eltelik boldogsággal, tudva, hogy István első szent királyunk méltó utóda és leszármazéka leszáll közben, hogy Isten dicsőségének szentelt ünnepélyünkre királyi fényt árasztson, hogy kimutassa irántunk atyai szeretetét, melynek melegsége hálás szívünk mélyéből érezzük és melynek viszonzását minden magyar az anya-tejjel szívja magába.

Restaurált székesegyházunk fölavatásának ünnepélye hétfőn, 1891. június 22-én lesz, melynek szertartásait apostoli buzzalmi főpásztorunk végezi. E szertartások szent egyházunk legnagyobb, legfőbbéssébb s legelöltebb szertartásai közé tartoznak és erre vonatkozólag Istennek tetsző dolgot véteünk eselekedni, midőn az aranytollu Lonovics József iratai nyomán egyet-mást közközre bocsátunk, Szt. Ágostonnal mondván: „Hallgassátok, mit az Ur nekem számotokra mondanom enged s velem együtt örvendeztetek az ő igéjében, az ő igazvoltában és az ő szeretetében.”

Valamely épület istentisztelet helyéül mint templom csak úgy szolgálhat, ha az előbb az e végre kiszabott egyházi szertartások mellett felavatott; mi is vagy fölszentelés, latinul consecratió, vagyis pedig feláldatás, azaz megáldás, latinul benedictio által történik. A fölszentelést, vagyis a consecratiót egyedül a püspök végezheti, s ha egyéb foglalatosságai ezt tennie nem engedik, az új egyház feláldatására, vagyis megáldására tetszése szerint valamely papot hatalmaz fel: azonban az ily feláldatás csak ideiglenesnek tekintendő, miután a megyés püspök részére mindig fentartva marad az ekként felavatott templom későbbi ünnepélyes fölszentelése, vagyis consecratiója. Nagyszerű ünnepélye volt ez mindenkor az egyháznak, melyre, miként az már a nagy Konstantin első keresztény császár által Jeruzsálemben épített pompás templomnál történt, a szomszéd főpásztorok is, midőn körülményeik engedték, ábítatos buzgalommal szoktak egybegyűlni. Székesegyházunk fölszentelési ünnepélyében és nagy munkájában részt fognak venni a kassai, szombathelyi, besztercei, szathmári, veszprémi, csanádi, székesfehérvári megyés-püspökök.

A templomok magasztos rendeltetéséhez képest azok fölszentelését az egyház mindenkor legfontosabb szertartásai egyikének tekintette s azt közvetlenül, mint a sátoros főünnepet, bójttel és vigíliával szokta megelőzni, azaz: a fölszentelés előtti napot és éjt szoros bójttel mellett a püspök által az oltárokká helyezendő szent ereklyék körül ábítatosságban tölteni. Ezen szoros bójttel kegyes főpásztorunk rendeltetését mi szombaton, június 20-án fogjuk tartani.

A fölszentelési szertartásokat avval kezdji a püspök, hogy kíséretével együtt a templom bezárt ajtaja előtt helyet foglalván, elmondja a penitentia hét szoltart s a mindenszentek letenyéjét ezen szavakkal: „Minden gonosztól, ments meg Uram minket!” azután pedig vizet szentelvény, evvel a templom külfalait három ízben meghinti, s helyére visszatérvén, miután pásztort botjával az ajtót e szavak közt: „Ime a kereszt jele, fussatok ellenségessé hatalmak!” háromszor megütötte, ez a ben levő diákon által megnyitattik, ő pedig csupán kíséretével és az ereklyéknek az oltárokbá leendő berakásához szükséges kőművesekkel a templomba lép, mondván: „Béke e háznak,” mire a diákon azt válaszolja: „A ti bejöveteleketben,” mindnyáján pedig „Ament” mondanak. Minthogy pedig a templom még nincsen fölszentelve, a hívek kün maradnak, s az ajtó újra bezáratik.

A megyés püspök segédletét fogják képezni: Dr. Szeredy József kanonok, Troll Ferenc kanonok, Keserics Ferenc, Szilvek Lajos, Wurster József, Walter Antal kanonok, Újváry Miklós és 8 növendékpap. Ereklyevakoló Kirstein Ágost építész.

A szt. Mór kápolnát föl fogja szentelni Bubicz Zsigmond kassai püspök. Segédletek lesznek: Vajdits József, Prantner Ferenc és Jozsgits János, Hanny Gábor, Schultz Károly, Svetics Gábor és 4 növendékpap. Ereklyevakoló Espamberger József építész.

A szt. István oltárt fölszenteli Hidasy Kornél szombathelyi püspök. Segédletek lesznek: Romaisz Ferenc, Streicher József, Germán János, Spiesz János, Zsulvevics Márton, Molnár Márton és 4 növendékpap. Ereklyevakoló: Bamberger Gusztáv építész.

A szt. József oltárt föl fogja szentelni Bende Gusztáv besztercebányai püspök. Segédletekben lesznek: Körmendy Károly, Schell Antal, Dreven Ignác, Károly Ignác, Radó Dezső, Andrin Gergely és 4 növendékpap. Ereklyevakoló: Schlachta Károly építész.

Az Ur föltámadása oltárt fölszenteli Meszlényi Gyula szatmári püspök. Segédletek lesznek: Fent Ferenc, Saghy Pál és Pilszterer Emil, Rónay Sándor, Forster Ernő, Walter József és 4 növendékpap. Ereklyevakoló: Wierer József.

A Jézus-Szt.-Szíve oltárt fölszenteli báró Hornig Károly veszprémi püspök. Segédletek lesznek: Köhler Ferenc, Szilvássy Mihály, Streicher Péter, Benze István, Szandtner Antal, Fülöp István és 4 növendékpap. Ereklyevakoló: Enzmann Ferenc.

A Boldogságos Szűz oltárt fölszenteli Dessewffy Sándor csanádi püspök. Segédletekben lesznek: Götz Sándor, Szauter Antal, Magenheim József, Pécsy József, Tóth Gyula, Erdélyi Károly és 4 növendékpap. Ereklyevakoló: Mischl József.

A Corpus Christi kápolnát fölszenteli Steiner Fülöp székesfehérvári püspök. Segédletek lesznek: Németh Ferenc, Frantich Ágost és Gundy Miklós, Huber János, Haragó József, Fekete Ágoston. Ereklyevakoló: Vas István.

Az umbellához rendelve vannak: Obadiach Ferenc, Wosinszky Mór, Kelemen László, Bíró Imre, Halvax József, Eberling Mátyás plebánosok.

Megállapodván a püspök a templom közepén, a „Jő el alkotó Szt.-Lélek Isten,” éneket

megkezdji, melyek a többiek általi folytatása alatt egy pap a templom egész talaját egyik szegletétől a másik tenyérnyi szélességre keresztalakban hamuval behinti, a püspök pedig amint a kün megkezdett letenyének még hátralevő része élenkeltegett, ama szavak után: „Hogy a kimult híveknek örök nyugodalmat engedni méltóztassál,” e szavakat mondja: „Hogy ezen helyet meglátogatni és azt angyalaid őrizetere bizni méltóztassál: — Kérünk téged hallgass meg minket;” ezek után pedig jobbát kiterjesztvén, a templom és az oltára háromszor keresztet vet, esedezvéen, először ugyan, hogy az Ur ezen, az ő dicsőségére s az illető szentek tiszteletére fölszentelendő templomot és oltárt megáldani, másodsor hogy megáldani és felavatni, végre pedig hogy megáldani, felavatni és fölszentelni méltóztassék. Mire a püspök az említett hamuvonala, és pedig pásztort botjával, a templom balszegletétől annak jobb szegleteig a görög, a jobb szegletétől a balig a latin ABC betűit írja le úgy hogy a keresztvonatok egyikére a görög, másikára a latin betűk jöjenek.

S vajjon mi ezen szertartások értelme? — Mivel minden kegyelem s minden szentesség kútfóorrása a Sz.-Lélek, foglalkozását méltán az ő segítségülhívása mellett kezdji a püspök, s egyszersmind hogy méltó legyen azt teljesíteni, a letenyében a diadalmas egyház polgáriként, a dícsőült szenteknek közbenjárásáért esedezik, minthogy pedig templom az egész világon elterjedt egyháznak képe, a hamura keresztben irt latin s görög abc azt jelenti, hogy Krisztus egyházában a rómaiak és görögök, azaz minden különbség nélkül minden nemzetek egyesülnek. Megjegyzendőnek vélem, hogy valamint az eddig előadott szertartások, úgy a következők is mind igen régiék, s már a 7-ik századbéli szerkönyvekben feltalálhatók.

Most a püspök terjedelmes könyörgés mellett vizet, bort, hamut és sót szentel, s ezeket háromszori keresztvetés közt egybekeveri, esedezvéen Istennek, miszerint eme vegyíték az ő kegyelmének erejével a templom és az oltár fölszentelésére szolgálhasson; mi után a templom ajtajához járulván, erre az ekként vegyített vízbe mártott pásztortbotjával keresztet von, könyörögvény, hogy e ház leheszen a látogató híveknek béke és bőség, józanság és szerénység, áldás és irtalom. — A viz Krisztus emberiségét, a bor istenséget, a hamu halálát s a só feltámadását jelenti, s ezek vegyítéke arra emlékeztet, hogy öböne van minden megtisztulásunk s igazolásunk, s egyedül általa lehetünk az Isten szent hájleik.

Ezt az oltár fölszentelése követi, melyet hogy az egyház már az őskorban gyakorolt, egyebek közt a 4-ik században élt nyssai sz. Gergelytől tanuljuk. T. i. a püspök jobb hüvelykét az imént leirt szentelvízbe mártván, azzal az oltár 4 szegletére s közepére külön-külön egy és így összesen öt keresztet von az oltár általi képzett isteni Megváltónk őt sébének emlékezetére, mondván: „Szenteltessek meg ezen oltár a mindenható Istennek, s a Boldogságos Szűznek s minden szenteknek tiszteletére és az illető szentek nevére s emlékezetére,” azután pedig a szentelvízbe izsopot márt, s az oltár hátszer körüljárván, avval ennek alját s tábláját meghinti az erre rendelt imák mondása közt: mit elégezvéen, az oltár jobb oldalától kezdve a templomot ben háromszor körüljárja, s falait szentelvízzel előbb ugyan alól, a más két ízben pedig mindig magasabban meghinti, s ezután a templom közepén megállapodván, annak talaját a világ négy része felé ugyancsak szentelvízzel megöntözi, esedezvéen Istennek, miszerint legyenek szemei e ház fölött éjjel s nappal nyitva, s mindazon híveket, kik abba szent neve imádása végett jövednek, kegyelmesen hallgassa meg, s tegye őket boldogokká, a katholia hitben állhatatosokká s irtalmában bővelkedők-ké. — Mindeme szertartások arra

szolgálnak, hogy növeljék a hívekben azon ház iránti tiszteletet, mely a mindenható Isten imádására s hitünk legszentebb titkainak ünnepelésére levén számba, minden kövén az Úrnak a Hőreb hegnyén az égő bokorból Mozeshez intézett ama szavait látszik fülünkbe döngögni: „Olld le lábaidról sarúdat, mert a hely, melyen állsz, szent!”

Erre miután a püspök az oltárhoz menvén s ott a készen álló meszet és homokot a szenteltvízzel összevegytívén, az innen került vakolatot az ereklyék beépítése végett megáldotta, kíséretével együtt a templomból kimenvén, azon helyhez járul, hová az előbbi éjjel a sz. ereklyék a szent kenetekkel együtt le voltak téve, azokkal az Úr magasztalására s az ő dicsőült szenteli tiszteletére antiphonákat s Kyrieleisonc éneklő papság s nép által kísérvé, a templomtól kün ünnepélyes körmenetben megkerüli, azután pedig az ajtó előtt székelt foglalván, a néphez intézett beszédében a templomok eredete, rendeltetése és méltóságáról s a híveknek azok iránti tartozásairól szól, s egyszersmind a főesperes által a trienti szent gyűlekezet két végzését kihirdeteti, melyek eisében egyházi átok alá vetettek mindazok, kik az egyház javát elfoglalni merészelnék, másikában pedig a hívek intetnek, miszerint az egyházat illető tartozásikat pontosan fizessék, s a mennyiben eme templom papága netalan csekély jövedelemmel volna ellátva, annak tisztességes élelméről gondoskodjanak; — továbbá mivel az egyházi törvények szerint templomokat a nélkül, hogy kellő jövedelemmel birjanak, fölszentelni tilos, a jelenlevő alapot s védnököt a templom s a papság számára rendelt alapítványok mibenléte iránt kikérdezi, egyszersmind figyelmezteti az egyház hályából őt illető s abban álló kiváltságokra, hogy ő és örökösei a körmenetknél a hívek közt első helyet foglalhatnak el, s ha ő vagy utódai idő jártával netalan elszegényednek, élelmességük végett ezen templom alapítványából a szükséges segélyt igénybe vehetik; — végre inti a híveket, miszerint a templom alapítójaért Istennek esedezzenek.

Most jobb hüvelykét a szent krizmába mártván, evvel az ajtó kívülről keresztalakban megkeni, könyörgvén, hogy ezen ajtó Jézus által, ki magát ajtóknak vallja, lehessen az azon átkelőknél üdv és béke kapuja. Eszerint valamint a templom a mennyei Jerusaletet, úgy annak aajtja Krisztus Jézust képezi, ki által van egyedül a Atyához járulásunk s a menyek országába bemenetelünk, miként ő mondá: „En vagyok az ajtó, ki általam bejő, üdvözüli.” Innét származtatható némely keresztényeknek azon áhitatos szokása, mely szerint a templom aajtját csökkal illetik, mely szokásról egyébiránt már Aranyászu szent. János s több más szent atyák emlékeznek.

Ezt teljesítve a püspök a szent ereklyéket hordozó papok s a nép ünnepélyes kíséretében a templomba megy, s ott az oltár fölszenteléséhez fog. T. i. mindenekelőtt az oltár közepén a szent ereklyék számára készített türege, vagyis úgynevezett sirra szent krizmával őt keresztet von, s ezen sirba ama szent tetemeteket lepecsételve tisztelettel behelyezi, s miután ezeket tömjénnel megfűstölé, a sirra annak ugyanazon módon megkent kőfedelét ráilleszti, azután pedig az oltár közepén s négy szegletén, két ízben a katechumenek szent olajával s egyszer krizmával mindig ugyanazon helyen, valamint később az oltár tábláján a reá öntött eme kétrendbeli szent olajjal egész terjedelmében erre rendelt könyörgések közt megkeni. Ezután szinte szent krizmával megkeni a templom oldalfalaira festett és gyertyatartóval ellátott tizenkét keresztet, s visszatérvén, az oltárnak megkent őt helyén öt-öt tömjénszemből ugyanannyi keresztet csinál, melyekre keresztalakban vékony viasz gyertyácskákat tevén, ezeket meggyújtja, hogy a tömjénnel együtt megégjenek. Majd ismét krizmával előbb ugyan az oltár homlokára, azután pedig az oltár táblájának s derekának összefüggéseire mind a négy szegleten keresztet von, könyörgvén az Úrnak, hogy az ezen oltárnál imádkozókat haligalassa meg, s az azon neki bemutatandó áldozatokat kegyesen elfogadván, azok erejét aldjá meg

büinek bilincseit s nyújtsa kegyelmét, miszerint egykor az ő választottai közt örök életet nyerhessünk. Mindezek után a papok az oltárt letérlik, s a püspök által ugyanekkor, ha ez talán már azelőtt nem történt volna, fölszentelt abroszok, édenyek s egyéb ékességekkel felszerelik, mire a főpásztor ünnepélyes nagymisé énekel, s annak végével a hívekre püspöki áldását adván, egyszersmind nekik búcsut enged.

Térjünk vissza az utóbb előadott szertartások értelmezésére. A szent atyák s a zsinati rendeletek bizonyítják, hogy az oltárok fölszentelése az egyház már az ókorban olajkenéssel teljesíté, hogy ekként azok, mint az új trigy imádozó áldozatának helyei, fölséges rendeltetésökre ugyanazon szent kenettel avatassanak fel, melyel magok az áldozó papok s püspökök szoktak magasztos hivatalukra fölkenetni. — Sz. János Titkos-látásának eme szavai: „És látám az oltár alatt az Isten igéje miatt megöletettek lelkeit,” szolgálták kétségkívül az ővegyszárnak ösztönül arra, hogy oltárait a vértanuk tetemei fölé építé; mely szokáshoz kezdet óta állhatatosan ragaszkodott, s ma is az oltárakra vagy azok középebe illesztett oltárkövekké szent ereklyéket helyez, s ekként a nagy áldozatot naponta a dicsőült szentek sirján ünnepelvén, evvel azt hirdeti, hogy bennök az Úrnak győzhetlen bajnokait s föld vándorélete folytán saját példányait s pártfogóit tiszteli, s hogy velök valamint hitben s szeretetben úgy az egykori boldog feltámadás reményében is egyesül. Az pedig tiszteletből s a szent hajdankor példája szerint történik, hogy a szent ereklyék midőn égő gyertyák s fállyak közt a templomba vitetnek s az oltárba betétekné, mind a püspök mind a papág által megtömjénetnek. Igen szép s tanulságos mit sz. Ambrus püspök a templomok helyezett szent ereklyékről ír: „Valamennyi mártírt kell ugyan, úgy mond ő, a legbuzgóbban tisztelnünk, de különösen azokat, kiknek tetemeit birjuk; mert ha amazok imádságaikkal, ezek még szenvedésök példájával is segítnek minket. Ezekkel mi barátságos viszonyban állunk, mert mindig közöttük laktak, s minket valamint életünkben őriznek, úgy halálunkkor is védnek, itt ugyan hogy a bün fekélye föl ne emészessen, amott pedig hogy a pokol félelme meg ne rohanjon.”

A templom oldalfalaira vagy oszlopaira festett tizenkét kereszt az apostolokat s az ezek előtt lobogó gyertyák a világ világosságát, Krisztus Jézust képezik, s minket arra figyelmeztetnek, hogy tántoríthatatlan ragaszkodjunk azon egyházhoz, melynek alapjai az apostolok, szegletökre pedig maga Krisztus Jézus, s mely a Jézus hitének világát az apostolok csálhatatlan tanításából birja. — A szent kenetek az Úr kegyelmét képezték, az oltár táblájának az egybevegyített szent olajokkal megkenése az egyháznak azon kívánatát fejezi ki, miszerint az ezen oltárnál nyeredő malasztok jöteményében a hívek nem csak egyenként, hanem összesen is részesülhessenek; a keresztalakban kenés pedig sz. Bernárd szerint azt jelenti, hogy erőtlenségünk a malaszt lelki kenését nem nélkülözhetvén, valamint Krisztust nem lehet keresztviselés nélkül követni, úgy a kereszt sanaryuságát sem lehet a malaszt kenése nélkül viselni, — Hogy az oltáron a szent kenetekkel vont keresztet fölött a tömjénszemekre tett négyvágú gyertyácskák meggyújtának, ez közvetlenül ugyan oda céloz, hogy ekként az oltárra kent szent olaj megemésztessék: azonban titkos érteleme ennek az, hogy mivel a tűz tisztít, olvaszt, világít, a tömjén pedig illatozik: az ezen oltárnál bemutatandó nagy áldozat ereje által szívünk minden földi salakjából kitisztulva, a hit, remény és szeretet szent hévben fölemésztessék, egyszersmind feddhetlen életünk másoknak ugyan világító példája, Isten pedig az apostol intése szerint Kristus kedves illata lehessen. — Végre a mi a búcsut illeti: a lateráni 4-ik zsinat határozatához képest a püspökök a templomok fölszentelése alkalmával egy évi, ennek évnapjaira pedig negyven napi búcsut engednek, magában érteven, hogy abban csak azok részesülhetnek, kik a búcsúnyeret rendes föltételeit, minők a gyó-

nás, áldozás s az egyház szándokára intézett imádság, teljesítik.

A fölszentelési szertartások eme vázlata szükséges még templomaink részéről s butorairól is néhány szóval értekezni.

Templomaink három főrésze van t. i. a tornác vagy pitvar, a hajó vagy derek, és a szentély vagy sanctuarium. A hajdani templomok külső s belső tornáccal bírtak. A külső oszlopokon nyugodván, három oldalról nyitva állott, s azon legalsó osztálybeli nyilvános vezeklőknek, kik siránkozónak nevezettek, állomásuk, s egyszersmind a fedelmek, püspökök s más kitűnőbb hívek temetkezési helye volt. Ebből a templomba három ajtó vezetett, melyek közül a középső a papok, jobbfelől a férfiak, a baloldali pedig a nők ki- s bejárására szolgált. Ily tornácot több római templom előtt ma is látunk. A belső tornác a templomnak előpitvara, s a katechumeneknek, a tanításra jött hiteleneknek és a hallgatók osztályához tartozó vezeklőknek állomása s egyszersmind a hívek alimizsnáiból élő koldusok tartózkodási helye volt. Ennek mai templomainkban a kar, vagyis chorus alatt tér felel meg.

A pécsi domban sem külső, sem belső tornác nincsen, mert a dóm építése idejében a tornácok már, alkalmaztatást nem talván, mellőztettek.

Ezután jó a templom dereka, mely hajónak nevezetik, mert az egyház a sz. atyák hasonlítása szerint elő hajó, melyen a hívek egyeteme a tengeri habok s szirtek vesztélyei közt a megigért örök rövpart felé utazik, s azért mint a hajón úgy itt is ki van mindenki nek az ő helye jelelve, s már az ókorban feltaláljuk azon szokást, mely szerint a templomban a hívek különböző osztályai egymástól, nevezetesen a férfiak a nőktől és pedig az utóbbiak fakorlát által alként voltak elkülönözve, hogy a mint a tempom belső tornácában, miként fönnbék érintem, a katechumenek, a hallgató-vezeklők s a koldusok, — ezek után a hajó közepén fölfelé a hívek, jobbról a férfiak, balról a nők, s ezek élén az ifjak és léányok, — végre elől a szentély mellett jobk oldalról a szerzetesek, balról az istennek szentelt özevgyek, szűzek és diakonissák álltak, mindezen osztályok egymástól majd rácsok, majd deszkafal által voltak elválasztva. Egyébiránt a templom hajójában volt hajdani is, mint ma, a szószéknek valamint a nyilvános vezeklőknek is a helye, — azoké ugyan, kik a harmadik fokozatuk levén, terdelők vagy leborultaknak hívtak, egészen alul, a negyedik fokozatbeliek pedig, vagyis az úgynevezett együttlátóké elől a többi hívek közt.

A pécsi dóm három hajóju basilika, mely keleti felében altmplomot rejt maga alatt, mely altmplom Európában a legnagyobbak közé tartozik. A 2. mellékharj együtt olyan széles, mint a főhajó.

A templom harmadik legfőbb része a szentély vagy Sanctuarium, melyet hajdan a templom hajójától deszkázat vagy függöny választott, s ma is többnyire fa-vas-vagy kőkorlát, mindig pedig egy vagy több lépcső választ el. Hajdan e korláton kívül szoktak a hívek megáldoztatni, valamint az alrendű papok azon belül, az áldozókat és diakonok pedig az oltárnál. Kezdet óta a szentély volt az oltárnak s a papág ülésének helye, s abba bemenni a papokon kívül mindenkinek tilva volt, egyedül a császároknak levén méltóságuk tekintetéből megengedve, hogy az áldozatra szánt ajándékat nem, miként a többi hívek, a korlátan kívül, hanem magában a szentélyben nyujtassák át.

A torony a templom külső ékességét teszi s magasságában az emberek hajlékain messze tul emelkedvén, egy utjhoz hasonlítható, mely az ég felé mutatván, a világi gondokba s szórakozásokba merült embereket az apostolnak ama szavaira emlékezteti: „Az ott-fen valókát keressétek, hol Krisztus van az Isten jobbján ülven!” az ott-fen valókról emlékedjétek, nem a földiekről!” Egyébiránt tornyok rendeltetésökhöz képest akkor kezdték majd a templomok mellett, majd fölött építtetni, midőn az egyház a harangokat behozta, melyek csak a

8-ik században lettek közönségesek. — Ennek kapcsában említendő még a toronyóra, mely az idő mennyiségét a festett számtáblán szemünk elé tüntetvén, hangos ütéseivel pedig füleinkbe zengvén, folytonosan az idő tűnékenységére s arra emlékeztet, mint kell törekednünk, hogy e mulandó idő perceit, óráit s napjait az örök élet foghatlan éveivé változtassuk, szóval mint kell ez élet rövid idejével az örökké tartandó élet elnyerésére uzsoráskodnunk.

A templom belső készülékei közt mindezek előtt szemünkbe tűnik a bemenetel közelében helyezett szenteltvíztartó. Már Tertullianánál, egy a második században élt egyházi írónál olvassuk, hogy a hívek előbb mintsem az egyházbá mentek, kezeiket meg szókták mosni nem csak azért, hogy az apostol intése szerint az imádságban kezeiket tisztán emelhessék az Urhoz, hanem azért is, mert miután az ókorban az áldozáskor az Ur szent teste a híveknek nem, mint ma, szájokba adadni, hanem jobb tenyerökre tétetni szokott, igen illő volt, hogy kezeik ily drága ajándék elfogadására mocsoktól mentek legyenek. Innen már az őskori templomokról olvassuk, hogy külső tornácák vízmedencékkel voltak a végre elátva, hogy azokban a hívek kezeiket megmoshassák. Ma e helyett templomaink előcsarnokában jobbról s balról majd réz majd márvány medencék állnak szenteltvízzel töltve a végből, hogy a templomba lépő hívek avval meghintvén magokat, emlékezzenek meg: mily szeplőtlen szívvel s lélekkel kell azon mindenható s mindentudó Ur színe elé járulni, ki az írás szerint még az angyalokban is vétket talált, s ki a próféta által kijelenté, hogy csak az ártatlan kezűek s a tiszta lelkiek foglalhatnak helyet az ő szent házában. E vizet, hogy avval magokat ki-s bejártuk meghintessék, a jámbor hívek már a hajdanokban, éppen úgy, mint ma, házaiknál is tartották, s Aranyszajú sz. János mint csodálatraméltó dolgot említi, hogy a vízke-

reszt ünnepekor szentelt víz a hívek hajlékai-ban évekig romlatlanul megmarad.

Ott áll majd a tornác majd a szentély szélén a keresztük, melynek hajzában az eredeti bűn fekélyéből kimosatva, Isten fiaivá nemesülünk. Ott van a gyónószék, melyben az egyház szolgálja a kereszttség után elkövetett s töredelmes meggyónt vétkeinkről az Ur szent nevében s hatalmával minket feloldoz, — bámulandó s nemében a földön egyetlen itélőszék, ugymint melynél egy a bűn őszinte s töredelmes bevallása a bűnöst nem csak fölmenti, hanem ártatlanná is teszi, s melyről igen szépen jegyzi meg Aranyszajú sz. János, hogy midőn a világi itélőszékek előtt az ítélet kimondása után bármennyit bánkodjunk s zokogjunk is, lakolunkunk kell, itt ha tördöve felsohajunk, az ítéletet megszüntették, a bírót kiengesztelték, a bocsánatot elnyertük.

Ott áll a templom bal, vagyis evangéliumi oldalán a székük, azon hely, honnan az Ur szolgáinak ajkairól fakadnak s ömlenek üdvösségünkre az ige éltető írjai. Hajdan a szósze-k a közoktatáson kívül, melyet egyébként a püspökök majd innen, majd az oltártól szoktak tartani, még arra is szolgált, hogy az olvasók, vagyis lectorok a prédikáció előtt a szent írást, s a mise alatt az aldiákonok ugyan a sz. leckét, a diákonok pedig az evangéliumot onnan olvassák. Ugy szinte a hatodik század-beli orleans-i zsinat határozata szerint hajdan is, miként ma, a szószekekről szoktak a papok a prédikáció után a felsőbbiségekért, a békeért s a plebánia körében létező betegekért a hívekkel együtt imádkozni.

A templomi padok s székek rendeltetése nem az, hogy bennök az isteniszetelet alatt kényelmesen nyugodjunk, mert a Mindenható imádságára a terdelés legtermészetes, legillőbb helyzet, hanem hogy a közköztálatól ulye annál figyelmesben kísérhessük. A hajdani kereszté-nyek az isteniszolgálat alatt majd álltak, majd

terdeltek, s az ülés csak a prédikáció alatt s sz. Ágoston szerint az is csak némely egyhá-zakban volt nekik megengedve. — Említenem kell még az orgonát, ama kedves s a többi hangszereknek csaknem egész egyetemét magá-ban foglaló művet, melynek célja, hogy bájos s majd szelid s olvadozó, majd hatalmas s lélek-rázó fuvalmival a hívek énekét segítse, egyen-litse s emelje. Szélgorgonák, minők a maiak is, már a 4-ik században fordulnak ugyan elő, úgy látszik mindazáltal, hogy az egyházban csak a tizenkettedik században lettek közönsé-gesek, mely időkorig templomainkban az ének minden zeneszer kísérete nélkül hangzott. — A boltzatról függő, s miként már a 4-ik század-beli sz. atyákból tanuljuk, már hajdan is léte-zett! lámpák a templom ékességére s olykor szükséges világítására is szoltak, névszerint pe-dig az, mely a szentélyben a tabernaculum előtt függ, szüntelenül lobogó lángjában az oltár re-jtekében helyezett nagy szentség iránti tisztele-tünk tanúsítja s jelképe szent hitünk azon fenytének, mely Jézus által a világ sötétségének eloszlatására meggyújtva, foghatatlanul égni fog, míg majd egykor menyekben, mit itt sejtettünk, valóságá, mit hitünk, tudományá, miért epedünk, sajátunkká fog válni. — Végre val-mint a templom legfőbb része a szentély, ugy készüléteinek természetesen legfőbbike s leg-szentebbike az oltár, miért is ennek felavatása a templom felszentelésénél is a püspök főfog-lalatoságát teszi. — Egyébiránt hogy kezdet-ben az oltárok, miszerint az üldözések idején könnyen félretétehesenek, többnyire fából ké-szültek, s hogy hajdan, miként ma is a keleti egyházban, a templomban csak egy oltár volt, ezt elég legyen csupán érintenünk és ezzel be-zárjuk ismertetésünket.

H I R E K.

Frigyes főherceg Budapestről hajóval indulva szombaton d. e. 11 óra 50 percekor érkezett Pécsre kis kíséssel a mohács-pécsi vasuton, gróf Zichy Miklós huszár főhadnagy szárnysegéd kíséretében. A főherceg előbb Rosa dandárparancsnok, Rellovich és Teinzmann ezredékek jelentését hallgatta meg és azután barátságosan fogadta dr Dulánszky Nándor megyéspüspök, Kardos Kálmán főispán, Aidinger János polgármester, Lechner Gyula rendőr-főkapitány és Littke József pezsgőgyáros, a főherceg házigazdája üdvözlét. — József főherceg az estéli gyorsvonattal jön meg Budapestről. Vele együtt jön Lobkovitz herceg hadtestparancsnok is. József és Frigyes főhercegek fogják a közös hadseregbeli és honvéd tisztikart Ó Felsőge elé vezetni a vasárnapi fogadtatás alkalmával.

A vendégek érkezése városunkban kezdetét vette. Csütörtökön érkeztek Bende és Dessewffy püspökök, Jekellfalusy m. osztálytanácsos és Löwenstein udvari titkár, Kálnoky és Elz udvari futárok. Pénteken érkeztek meg a többi püspökök (Hornig, Bubicus, Steiner, Hidassy, Meszlényi) és előirt egyházi funkciókat szombaton kezdték meg. A bejelentett püspökök közül S c h l a u c h Lőrincz nagyváradi püspök előjvetéle elmaradt, helyette a kassai püspök Bubicus Zsigmond fogja a szentelést végezni. Ma már tény, hogy a horvát bán nem jön Pécsre, a királynál tisztelegni; ennek oka az, mert a horvát bán Fiumében fogja Ó Felsőge előtt hódolatát bemutatni. A horvátok azonban mégis képviselve lesznek ünnepélyünkön, mert nagyszámú küldöttség jön Pejacevich Tódor főispán vezetése alatt. — Galimberti nuntius titkára: Tarnassi Udine kíséretében szombaton hozánk érkezett és kedden távozik el tőlünk. Andrássy tábornok honvédkerületi tábornok csütörtök óta városunkban időzik. Brankovits szerb patriarcha

szombat reggel érkezett meg 2 görög keleti püspök kíséretében. Dr. Czobor Béla, Petrovics Ferenc nagyváradi kanonok, ugy Széchenyi kanonok, Majláth József és György grófok szintén megérkeztek.

A fogadtatás előestéjén. Városunk díszítése a nagy nap elkövetkeztével egyre közelebb jut befejezéséhez. A zászló-árbockok, melyeket óriási lombszalagok kötnek össze, már fölállítottak. Az egyes házak mind teljesebb mértékben öltik magukra ünnepi köntösüket. A kivilágítás nagyszerű elmunkálatai is véget értek és annak impozáns voltára engednek következtetni, annál is inkább, mert a gáztársulat derék igazgatója azon kívül, hogy a városnak a költségekre vonatkozólag a legnagyobb kedvezményeket nyújtja, egész ambícióval működik közre, hogy e kivilágítás a legfényesebb legyen. Kiváló pompás látványt nyújt a városház előtt fölállított diadalkapu, mely egy hármast átjárója csuvises várkaput ábrázol, leeresztett hiddal és csapókorlattal, melytől jobbra és balra köcsipkés parkányzatu szárny vonul, melyet balfelől 6 szögű, dusan aranyozott, nemzeti színben pompázó majolikautanzatu tető főd. A falak metszetét vörös, kapu alját pedig a város színeiben kéksárga kárpit borítja, külsején a király, királyné, az állam, a város, a megye címereivel és lovagjelvényekkel, tetején pedig a címereknek megfelelő zászlókkal. Egy szóval: a várkapu stylszerűen, a várépítkezési szabályoknak megfelelően emeltetett Piacsek Gyula építész és városi bizottsági tag terve szerint, ki egyuttal az összeállítás munkálatait vezette. Az indóház-utcában fölállított diadalkapu szintén göstlyű és 3-mas szárnya van. A harmadik diadalkapu a káptalani terület bejáratánál emelkedik óriási mértékben. Innen a székesegyházi plebánia boltíveig és tovább a püspöki palotáj sűrű árbockor vezet lomb-, paizs- és lobogódíszítéssel, a címerek

Ó Felsőge kezdőbetűivel, fölöttük a magyar koronával, az árbockákon pedig a nemzeti címerrel.

A magyar pezsgő diadala már nem várthat soká magára és hogy mindeddig kézik, oka legnagyobb részt saját indolentiánk e rendkívül fontos fogyasztási cikk iránt, melyért évenként rohamosan szaporodó milliók és milliók mennek ki a külföldre, melynek pezsgőjét, különösen a franciát, a szokásnak hódoló ingyencsész és a felsőbb köröket utánzó divatkóság oly általánosan elismert nagy előnyben részesíti. Pedig hogy a pezsgőgyártás mester-ségében a franciák nem állnak a honi pezsgő-gyárak fölött, az kétségtelen, egyugyanazonos lévén a gyártási eljárás nálunk és Franciaországban. A gyártáson kívül legfőbb kellék a boranyag és hogy a magyar borok a francia borokkal minden tenen megállják a versenyt, azt hisszük: mondanunk is felesleges. Külö-nösen áll ez a pécsi borokra, melyek kitünő-sége általánosan elismert és épen ezen kör-ülmény teszi érthetővé, hogy miként sikerült Littkének oly kitünő pezsgőt készíteni, melyek elgyenlően fölúnt egy a budapesti, mint a bécsi és legutóbb a prágai kiállításon, hol a cég mindenütt díszes pavillont állított föl és a pécsi pezsgőnek dicsőségét, magának pedig jó hirt szedett. E jó hírek köszönhető azon gogy, melyben király Ó Felsőge a Littke-pezsgőgyárt részesíti, látogatásával tüntetve azt ki Pécssett tartózkodása alatt, mely alkalommal a Felsőges Urat a gyártalajdonos: Littke József fiának, Littke Jenőnek bájos neje született A i d i n g e r R i z a, polgármesterünk leánya fogja pezsgővel megkínálni. Csak örülnünk lehet egy pécsi cég e ritka kiüntetésén és szerencsédjén, melyet az különben teljes mértékben megérdem-el. Fölvívjuk a városunkban időző idegenek figyelmét a Littke-féle pezsgőgyárrs, melynek érdekes és szépen berendezett helyiségei bár-

mikor megtekinthetők, miután a tulajdonos a legnagyobb készséggel mutatja azokat meg az érdeklődőknek.

Ó cs. és apostoli királyi Felsége tiszteletére a „Pécsi Dalárda” vasárnap 1891. június 21-én a Scholz-féle sörcearnokban táncal összekötött díszhangversenyt rendez. Műsor: 1. Magyar Király-induló férfiak zongora kísérettel Huber Károlytól. 2. Epilog férfiak tenor és bariton solóval Gaal Ferentől. 3. Oly távol, férfiak Engelsbergertől. 4. Népdalok a) Búsán dalol a madár, férfiak b) Rózsa hajnal, férfiak Hoffer Károlytól. 5. Fohász, férfiak tenor és bariton solóval Huber Károlytól. 6. Éji varázs, férfiak Storch Antaltól. 7. Csatadal, férfiak Huber Károlytól. Az estélyen Jónás János zenekara fog játszani. Jegyek a falragaszokon köztudomásra hozandó helyeken és este a pénztárnál válthatók. Kezdete esti 9 órakor.

A székesegyház nagy harangja, mely immár 9 év óta néma, szombaton 9 órakor, a hittudományi kar Tedeumja alkalmából szólalt meg először, mi mintegy bevezetése a consecrationnak. Ez a nagy harang 72 mázsát nyom és a 30-as években öntötte Weinberger pécsi harangöntő.

A pécsi székesegyház ereklyéi szombaton d. u. 3 órakor szenteltettek meg az Apácák templomában és vitettek át ünnepléses körmenettel a dómába. Ez ereklyék Bertalan és Tamás apostol, Gellért első magyar vértanú, Fidelis, Flórián, Justin Philosophus, Viktor, Bálint püspök vértanúk, Szent Vince, Szt Fausztin, Szt Monica, Aranyzáru Szt János és Konstantia szűztől származnak és közülök különösen Szt Monica és Aranyzáru Szt Jánosé ritkaságoknál fogva igen beesések.

A szinkórban vasárnap ünnepi előadásban „10 lány és egy férj sem” adatik elő, mit nagy ellegoria és dr. Rézbányainak Hoffer Károly által zenéren tett Királyhymnának előadása előz meg. Hétfőn „Szegény Jonathan” operet adatik. — Dezső József, a népszínház szerződött tagja, ki városunkban oly jó emléket hagyott kátra, szerdán kezd meg nálunk vendégzereplését és vasárnap fejezi be.

Amerikai szállótelepünk Horváth Géza városi bizottsági tag önzetlen és fáradhatatlan buzgalma, tevékenysége és szakérteleme mellett ma már oly bámulatos lendületet vett, hogy az, ki két év előtt az ott a felső részen

volt rágya és személerakó helyett, alatta pedig az egypár arankás lucernaföldét látta s a mai telepet megtekinti azt fogja hinni, hogy ott varazserő dolgozott, mert a telep, mely mintegy 10 holdat tesz, hajszálig összevágó vonalakban ízekre beosztva már teljesen beültetett nemcsak, de sőt annak legnagyobb része már előhaladott növényi stádiumban létezik, közel egyharmada pedig már erősen termésként indult. Jó lenne, ha ezen mestermű, mely oly éltelbe vágó kérdéseket van hivatva a jövőben megoldani s mely ritkítja pártját az országban, a királyjárás alkalmával városunk vendégeinek figyelmébe ajánlatnék, mert annak megtekintése látogatói legtöbbször nem mindennapi gyönyörűséget szerezne.

Regedei savanyuvíz. Rendkívüli rövid idő alatt ezen savanyuvíz kitűnő hírnévre tett szert, a mit csakis jóságának lehet tulajdonítani. Dus szénsav és szénsavas natron tartalma miatt orvosi tekintélyek által katarrhikus gyomor- és vesebajoknál, továbbá váltóláz és nehéz székülés és epekönel ajánlatik. Mint ivó és üdítő víz új borral vagy gyümölcscsörpével isszák, melyekkel vegyítve, úgy moussirossal, mint a pezsgő. Általános használatra különösen olcsósága miatt nagyon alkalmas.

Felelős szerkesztő s laptulajdonos
FEILER MIHÁLY

Med. univ.
Dr. Wallerstein Bódog

szülész, nő- és gyermekorvos
rendel: d. e. 11-12-ig
d. u. 2-3-ig
a Hochrein-féle ház I. emeletén (Majláth-tér).
Rendelő idő fogorvosi műtéteknek (mindennemű fogtömések és foghuzás, cocainnal vagy anélkül) d. u. 3-5-ig.

Nyers selyem bászott ruhákat egészben 10 frtert és jobb minőségben szállít porto és vámentesen **Henneberg G. cs.** és kir. udvari: szállító gyári raktára **Zürichben.** Minták po. ta fordultával. Levelek Schweizba 10 kros bélyeggel látandók el.

REGEDI SAVANYUVIZ

a legtisztább égvényes savanyuvíz, új borral és gyümölcscsörpével vegyítve pezsgő. Kapható minden gyógyszerárban, fűszerüzletekben, szállodákban és éttermekben. 3558
Főraktár: Lipót-körút 21/a.

A hazai ásványvizek legjobbjai között foglal helyet a
Vera-forrás.
Az orvosok által melegen ajánlva.
Kapható minden fűszerkereskedésben és vendéglőkben.

Tribün ülések

O Felsége bevonulása alkalmával a **Majláth-téren** kaphatók 50 kr., 1 frt, 1 frt 50 kr., 2 frt áron.
Előjegyzéseket elfogad

Bisentus

Király-utca, Bazár-épülete

Eladó ház.

A pécsi papnövelde-utca 49. sz. a. kis ház eladó. 3556
Értesítést ad dr Toldi Béla pécsi ügyvéd.

KREINER JÓZSEF

ezelőtt Kreiner és Krausz **DIVATÁRU-ÜZLETE** Pécs, Király-utca 5. sz

Tisztelettel tudatom, hogy az itt legjobb hírnek örvendő

KREINER és KRAUSZ-féle divatáru-üzletet

átvettem és azt a legújabb, minden idénynek megfelelő cikkezzel gazdagon felszereltem. Egyttal föl hívom a figyelmet szép és értékes áruraktáramra, tudatva, hogy a bel- és külföldi legnagyobb gyárakkal való összeköttetésem folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy mindennemű **selyem és gypaju ruhaszöveteket, levantine-t és satin-lisse-t,** továbbá **kész női ruhákat,** legújabb divatu **jaquet-eket, gallérokat, séta-köpenyeket,** ugyan minden e szakba vágó cikket a legolcsóbban adhatok. Különösen ajánlom nagy raktáramat

vászon- és asztal-neműekben

a legjobbhírű gyáraktól, mint **valódi rumburgi szőttest, lengyolcsot, asztalkendőket, törülközőket, szőnyeget,** **függönyök és ágyneműek, férfi és női fehérruhák,**

nap- és esőernyők, zsebkendők, nyakravalók a legolcsóbb áron.

Teljes menyasszonyi kelengyeket és női ruhákat mérték után

elvéllalok jótállás és pontos kivitel mellett.

Minták kívánatra ingyen küldetnek és írásbeli megbízások lelkiismeretesen teljesítetnek.

A cég iránt tanusított szives bizalmukat továbbra is kérve, arra fogok törekedni, hogy annak minden tekintetben eleget tegyek.

3567

Kreiner József.

HELD GUSZTÁV

kárpitos és diszító üzlete
Pécsett, Mária- és Megye-utca sarkán.

Ajánlja dús választékú

kész kárpitozott butorait.

Legdivatosabb szoba-berendezések, ottománok, legújabb párisi háló-dívnok, továbbá XV. Lajos korabeli kárpitdiszítések, legelőgásabb butorszövetek, függönyök rojttal, szőnyegek gyári áron számíttatnak. Együttel ajánlkozom mindenféle butor, diszító és bármily stíly szobakárpitozás kivételére a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig a lehető legjutányosabb áron.

3561

HELD GUSZTÁV.

Legfinomabb valódi angol rum
valamint kitünő minőségű

belföldi rum,

kiváló finom
orosztea,
teasütemények, továbbá valódi francia, valamint

belföldi cognac
nagy választékban; a legolcsóbb áron.
fűszer- és gyarmataruk
3 kg. bevasárlásánál

jelentékenyen olcsóbb áron
KÖSZL JÁNOS

fűszerkereskedésében városház-épület.

LEDERER MANÓ

kárpitos és diszító Pécsett.

Elvállal mindennemű diszítési munkákat.

Zászlók jutányos árak mellett kaphatók.

Ajánlja továbbá összecsucukó párnázott vaságyait, melyek olcsó áron eladatnak.

Számos megbízást kér tisztelettel

LEDERER MANÓ

3534

kárpitos és diszító.

A volt Rosniger-féle házban

(siklósi-utca 10. sz.)

bőrkereskedés

nyitattott, mit a cipészek, osizmadiák, szijgyártók, nyergesek, könyvkötők és más hasonló iparral foglalkozóknak ezennel tudomására hozok

tisztelettel

KINDL S. F.

Gépszijak nagy raktáromat a gőzgéptulajdonosoknak különös figyelmébe ajánlom.

NACH AMERIKA.

Fahrkarten
bei der 3382

Niederländisch Amerikanischen
Dampfschiffahrts Gesellschaft.

Kolowratring 9

WIEN.

IV Weyringgasse 7a

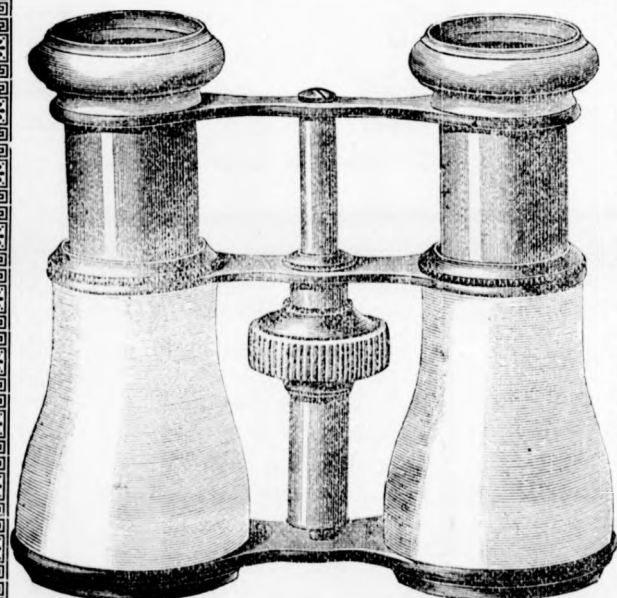
Prospecte u. Auskünfte promptest u. unentgeltlich.

Kürzeste, schnellste und billigste Reise

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS ÉS LÁTSZERÉSZ

SCHÖN WALD IMRE

Főüzlet: Király-(fő)-utca, a „Hattyu“-épületben. PÉCSETT. Műhely: Király-(fő)-utca, Mestrits-féle házban.

Legdusabb választék gyémántos boutonok, gyűrűk, nyakékek, melltűk s karkötőkből legújabb fazonban 20—2000 ftos árban.

Legjobb szerkezetű s elegáns műmunkálatu uri és női arany és ezüst láncok és órák 18 frittól egész 350 ftig.

Nagy raktár különböző s legfinomabb ízű ékszerekben, u. m. függők, medaillonok, amulettek, jowjouk, lánc-karkötők, úgy szintén koráll- és granátaruk.

Legújabb divat szerint s nagy műzléssel készült asztali állványok, gyümölcskosarak, konfekt-tartók, cukorszelenccék, karos gyertyatartók (girandolok) sat., ugy szintén elegáns mintájú ezüst étszer-készletek 6, 12 és 24 személy számára.

Dusan felszerelt látszer-raktáramból ajánlok orvosi rendelet szerint készült s minden képzelhető alaku s művi arany, ezüst és teknősbéka csont foglalatu szemüvegeket, orrszorítókat, továbbá színházi, tábori s turista-látcsöveket, iránytűket, lég- és hőmérőket.

Ékszerraktáramnak különös osztályát képezik a valódi I-a alpaca-ezüst (berndorf gyártmányu) étszerek, asztali állványok, gyertyatartók, cukorszelenccék, kenyérkosarak, boredény-készletek bor- és sörkanecskék sat.

„Pécsi emlék“ jeligés arany és ezüst gyűrűk.

Összes arany s ezüst áruim hivatalos fémjellel vannak ellátva.

Nagy raktárt tartok fal-, inga-, szalon-, ébresztő- és írda-órákban, ugy szintén arany- és ezüst-zsebb-órákban, melyekből 3 évi jótállás mellett szolgálók.

Arany- s ezüst-étszerek, valamint mindennemű órák javítását gyorsan s gondosan teljesítem.

Kívánatra raktáram bármely osztályából készségesen küldök választás végett tárgyakat.

Angol illatszerekben egyedüli raktár.

Szabott árak. Angol férfi kalapok egyedüli raktára Roth és Rosenthalnál, ára 5 frt 20 kr. Szabott árak.

Pless Vilmos és kir. udv. száll. kalapgyáros egyedüli raktára. Saját gyártmány fehér és színes férfi igekben.

Az angol gyártmányú kalapok a legjobbabbak.

Ára 5.20.

Megrendelésnél csak a fejszámot kérjük.

Mellfűzők (Miederek)

nem gyári.

Ára halesontos 2.10—5.00
 Juno!!! 3.60
 Közönséges —.60—1.30
 Leányok részére minden árban.

Nagyszerű választék

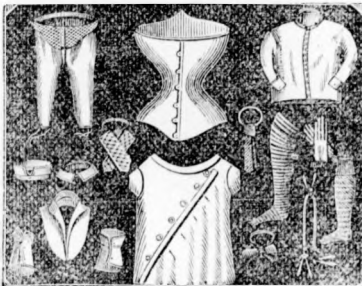
mosható selymekben, kész és kezdeti kézimunkákban és hozzávaló kellékekben, ugymint francia himző pamutok, berlini smyrna, orient, perzsa, goubelin mindenféle canavák és vásznak.

Czèrna keztyük

hölgyek számára 40—60 krig, selyemből 45 krtól 1.25 krig, urak részére 25—80 krig, női harisnyák 16 krtól 2.60 krig, férfi harisnyák 8 krtól 1.50 krig, gyermek harisnyák 9 krtól 75 krig.

Női divat- és pipere-raktár.

Női ingek 1.10-től 2.60-ig.
 Corsetták 1.10-től 2.60-ig.
 Czélszerű kötők 55 krtól 1 frtíg.
 Divat-kötők fehér 1—5 frtíg.
 Lüster-kötők 80 krtól 2 frtíg.
 Gyermek - kötők 60 krtól 1.80 ig.

Férfi-ingek, saját gyártmány:

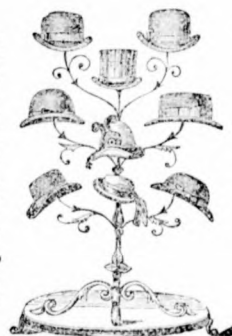
fehér 2.20—3.—
 színes 2.10—2.40
 Gyári:
 fehér 1.20—1.80
 színes 1.20—1.60

Színes és fehér kötő-pamutok minden árban.

A legujabb szabású

Jersey trico derekak 2 frt, 2.75, 3.50, 5 frt.
 satin és trico blousok 2.30-tól 4.50-ig.
 gyermekruhák (díszesek) 1.75, 3, 3.60, 4 frt.
 fiu tricót öltönyök 2 frttől 6 frtíg.
 fiu mosható öltönyök 1.50-től 2.50-ig.
 férfi bőrkeztük legjobb minőség 1.20-tól 1.60-ig.
 férfi szarvasbőr keztyük 1 forint 30 krajczár.

Osztrák és magyar gyártmányú kalapok és választékban.

Kemény 2.60,
 Puhá 1.—, 4.—, 4.20.

Angol illatszerek:

Valódi rózsaszappan 18 krtól 45 krig.
 Minden másnemű szappanok 10, 15, 20, 24, 40 krig.
 Valódi Leichner rizspor
 Kielhauser-féle párizsi 40 kr.
 Opaline (angol) a legjobb 1 frt 30 krajczár.

Eredeti

Vindsor-szappan drbja 48 kr.
 Cherry (fogpép) 65 krtól 1 frtíg.
 Valódi Benedicktini szájviz kis üveg 1.20, nagy 2.40.
 Figyelemre méltó a Grab Apple parfüm, melynek illatja páratlan, ára 1.80—2.90.

Gallérok

Urak számára tucatja 2.30, 2.40, 2.60.
 Fiúk részére 2 frt 10.
 Kézeltök 3.80, 4.50, 4.70.
 Alsónadrágok 1 frttől 2.50-ig.
 Hálóingek urak számára 1.50, 1.80, 2.— 2.60.
 Sétabotok 10 krtól 4 frtíg.

Bécs, 1873. Erdem-érem. Budapest 1885. Nagy díszokl. Eszék, 1889. Díszoklevél. N. Palánka, 1887. Arany-érem. London, 1872. Díszoklevél.

OSIK JÓZSEF

csász. és kir. kizárólag szabadalm.

első szerémi portland-cement és vízhatlan mészgyár
BEOSINBAN.

Központi iroda és raktár BUDAPESTEN V., Rudolf-rakpart 8. ajánlja a t. építész és építőmester urak, építkezési vállalatok, földbirtokosok, községi és egyházi előjáróságok, valamint a n. é. építő-közönség becses figyelmébe saját gyártmányu

portland-cement és vízhatlan meszt melyek mindenkor egyenlő jó minőségben szállítanak. — Árjegyzékek s magyarázat kívánatra készséggel megküldelik.

Paris, 1867. Bronz érem. Kecskemét 1872. Ezüst érem. Ujvidék, 1875. Arany érem. Szeged, 1878. Erdem-érem. Trésetz, 1883. Arany érem

Pacher E.

PÉCSETT, Széchenyi tér 17. szám, a bazár alatt.

Legnagyobb raktár üveg, porcellán, majolika, lámpa-csillár, chinaezüst, acél, érc, bőr- és fa-árúkban; búrónd, vas mosdó-asztalok, madárkalit, gyermek-kocsik és fürdőkádakban; továbbá illatsz. szappan, tajtáru, sétabot, eső- és napernyőkben; jégsekrények, teljes házi és konyha berendezések; olajnyomatu képek és képkeretek; mindennemű dísztárgyak és gyermek-játékok gyári áron.

A legolcsóbb magyar napilap a

„MAGYAR FÖLD”

közgazdasági és politikai napilap teljesen független programmal.

Szerkesztik

Löcherer Andor és Kormos Alfréd.

A MAGYAR FÖLD bel- és külmunkatársai közt a politikai és közgazdasági téren szereplő férfiak egész sorát találjuk.

Előfizetési ára: negyedévre 3 frt, egy hóra 1 frt.

A „Magyar Föld” előfizetői a lap ingyenhirdetési rovatát nagy sikerrel használják.

Különböző mellékletek.

Mutatóvány számokat ingyen és bérmentve küld:

a „MAGYAR FÖLD” kiadóhivatala Budapest, Erzsébet-körút 21. sz.

A kiválóan kedvelt

ó-pilseneci kiviteli sör

valódi, hamisíthatatlan minőségben jótállás mellett ajánlja az országos főraktár:

Örley Géza

Budapest, VIII., külső stáció-utca 41. sz.

Szállítási pincék Kőbányán.

Ragáléberlőknek és ismétlárusítóknak árkedvezmény.

Szétküldés hordókban valamint 25 és 50 palackot tartalmazó ládákban.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve. 3547

„SPORT“ Grand Vin Sec,
„MONOPOLE“ Grand Vin Extra Sec,
„DRY-DRY“ Grand Crémant Imperial

I-ső rangú pezsgőit ajánlja

LITCKE L.

Pécsett.

Főraktárak:

BUDAPEST, BÉCS ÉS PRAGA.

A külföldi — főleg a hazánkban annyira elterjedt csehországi — ásványvizek helyett pártoljuk a jobb és olcsóbb hazai vizeket!

A ki egészségét szereti,
mohai

STEFÁNIA

vizet igyék.

Semilyen más savanyúvíz ezzel nem mérközhetik.

Borral vegyítve élénken pezsgő, igen üdítő ital.

A t. közönség hazafias pártfogását kéri
kiváló tisztelettel
a mohai „STEFÁNIA“-forrás
igazgatósága.

Kapható Pécsett minden fűszerüzletben és vendéglőben.

Zsolnay-féle gyárak

Pécsett.

Zsolnay-féle díszmű-edények legnagyobb választékban.

Terracotta-cikkek: építési díszítmények, szobrok, kerti díszítmények, virágtartók, asztalok stb.

Majolika-cikkek: építészeti díszítmények, színes, mázas fedőcserepek, burkolatlemezek, kerti díszítmények stb.

Kályhák és kandallók: fekére, zöld és színárnyalatokban, aranyozott és polychrom kivitelben belül vagy kívül fűlök a pyrotechnika legjobb találmányai és systemái szerint.

Vasklinker-kocka: utcák, járdák folyosók és istállók burkolására; járdaszegély-kövek és lépcsők.

Mozalk padlózat-burkolatlemezek legjobb kőanyagból, kiválóan tartósak és változatos mintában.

Fürdő-kádak: porcellánból, fayenceból vagy közösleges mázas cserépből; falburkolatlemezek fürdőszobákba, closetekbe és konyhákba.

Kőanyagú cikkek: kívül-belül mázas csövek minden méretben csatornázásokra és vízvezetékre; kemény rakványok, iszapfogók, vályuk és jászolok stb.

Tűzálló cikkek: téglák, kályhabetétek, Chomotte, porcellántéglák és üvegházfűtésre való csövek stb.

Porcellán-cikkek: electrotechnikai és chemiai célokra; szigetelők, savtartók, szűrők stb.

Építethomlokzatra való burkolatlemezek színes díszítményekkel v. szürke köszínű stb.

Kőedény-cikkek: korsók, tálak, zsiribödönök, főzőedények stb.

Előfizetési raktárak: Pécsett a gyárban és a Ferencziek utcájában.

Képviselete: Budapest, Andrásy-ut 11.

H I R D E T M É N Y .

Ezennel közhírré teszem, hogy egy újabb
nagy partie nyári kelmet
 vettem és ezeket, ugy szintén alatt jegyzet árukat
rendkívüli olcsó áron
 elárúsítom. — Egyuttal felszólítom a tekintetes

csődtőmeg-

gondnok urakat az eladandó tömegeket nekem ajánlani, mert én azokat, legyenek bármily nagyok, készpénzfizetés mellett megveszem.
 Tisztelettel

POLLÁK SOMA

Király-utca 10-ik szám.

Ruhakelme fél gyapju, jó minőség, dupla széles, mtrje 30 kr.	Ruhakelme tisztá gyapju, ezelőtt 1.20, most mtrje 50 kr.	Kék főtökelmék (kalikokelmék), kitünő jó gyártmány, mtrje 25 kr.	Oxfordkelme, mtrje 15 kr.	Damasz törülköző- kendő 3 drb 1 frt.
Ruhakelme jobb minőség, dupla szé- les, mtrje 38 kr.	Férfi bőrcipő 4.20.	Voil gyapju-kelme, mtrje ezelőtt 1.20, most 50 kr.	Schiffon, jó minőség 15, 20, 25, 30 kr.	Kavés abrosz szines 90 kr.

Rumburgi vászon 18, 20, 23, 26 frt, egy vég 64 rőföt tartalmaz

Damasz törülköző finom, dzlja 4 frt 90 kr.	Damasz abrosz 6 személyre 1 frt 40 kr.	Creász vászon mosott, 30 rőf 4 frt 60 kr.	Czérna vászon 30 rőfös 5 frt 80 kr.	Vászon zsebkendő 6 drb 1 frt 10.
Damasz szalvéta drbja 25 kr.	Női lastincipő 3.20.	Hegyi vászon 32 rőfös 4 frt 80 kr.	Zsebkendő gyermekek számára 6 darab 30 kr.	Fejkendő mosható, drbja 15 kr.

Bársony kelme, fekete, méterje 60 krajczár.

Férfi ruhaszövet, mtrje 1 frt, 1.50, 2 frtig.	Férfi mosó nyári kelme, mtrje 15, 20, 30, 40 kr.	Bársonykelme szines mtrje 70 kr.	Futószőnyeg mtrje 15, 20, 30, 40 kr.	Női bőrcipő 3.65.
Tappesztri szőnyeg 1.60. 1.80. 2.20-ig.	1 selyem esőernyő gyönyörű nyéllel 2 frt 45 kr.	Satenlisz ruhakelme ezelőtt 95 kr, most 55 kr.	Női chiffon-corsetta hímzéssel, 1.20.	Férfi mosómellények 1.85.

Mosó selyemruha, méterje 1 forint 05 krajczár.

Selyem mervellienu fekete, mtrje 98 kr.	1 férfi napernyő 95 kr.	Diván-bouret kelme ezelőtt 2.50, most 1.20.	Női vászoning 1.20 kr.	Pique-parget 30, 35, 40 kr.
Lepedővászon egy szélességben, jó mi- nőség 60 kr.	1 clott esőernyő 96 kr.	Nyers vászon 20, 25, 30 kr,	Satin minden szín. méterje 20 kr.	Szerb vászon mtrje 25 kr.

Pongi selyem kelme, világos, méterje 1 frt 20 kr.

6 pár kötött férfi harisnya 1 frt 65.	Férfi kreton ing jó minőség, 1 frt 20 kr.	Mosó batiszt ruhakelme, mtrje 25 kr.	1 nyers törülköző 10 kr.	Glace-keztük 2 csattal 90 kr.
6 pár kötött női harisnya 2 frt.	Férfi ing igen finom, fehér, 1.80.	Női chiffon-ing esipkedisszel 90 kr.	3 db damasz törülköző 1 frt.	Selyem keztü 40, 50, 60 kr.

Fekete terno ruhakelme, méterje 35, 45, 60 és 90 kr.

Mosókelmék, a legújabb színek és fi- nom minőségek méterje 25 kr.	Női cernakeztü 20 kr.	Kanavász ágyneműre 4.60, 4.80, 6.50 kr. egy vég 30 rő- föt tartalmaz.	Crepp theas-készlet 6 szalvétával 3.60.	Asztalszőnyeg, igen nagy és jó minőség 2 frt 50 kr, 3 frt, 5 frtig.
	Gyermek-keztü 14 kr.		Selyem fejkendő 90 kr.	